

EVALUERING AF JOBPLANEN

NUVÆRENDE OG KOMMENDE PENSIONISTERS KENDSKAB TIL OG
BETYDNING AF REGLERNE FOR AT ARBEJDE

12:14

MONA LARSEN
LISE SAND ELLERBÆK

12:14

EVALUERING AF JOBPLANEN

NUVÆRENDE OG KOMMENDE PENSIONISTERS KENDSKAB
TIL OG BETYDNING AF REGLERNE FOR AT ARBEJDE

MONA LARSEN
LISE SAND ELLERBÆK

KØBENHAVN 2012

SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

EVALUERING AF JOBPLANEN. NUVÆRENDE OG KOMMENDE PENSIONISTERS
KENDSKAB TIL OG BETYDNING AF REGLERNE FOR AT ARBEJDE

Afdelingsleder: Lisbeth Pedersen

Afdelingen for beskæftigelse og integration

Undersøgelsens følgegruppe:

Jesper Wégens, Ældresagen

Peter Halkjær, Ældresagen

Bent Nielsen, Social- og Integrationsministeriet

Mettelise Pasgaard, Social- og Integrationsministeriet

Hanne Rasmussen, Social- og Integrationsministeriet

Thomas Mølsted Jørgensen, Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering

Peder J. Pedersen, Aarhus Universitet og SFI

ISSN: 1396-1810

ISBN: 978-87-7119-100-4

e-ISBN: 978-87-7119-101-1

Layout: Hedda Bank

Forsidefoto: Jens Dresling, Polfoto

Oplag: 300

Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

© 2012 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

Tlf. 33 48 08 00

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's
publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	7
	RESUMÉ	9
1	SAMMENFATNING	13
	Datagrundlag	14
	Jobplanens virkning på målgruppernes beskæftigelse	15
	Har målgrupperne kendskab til regelændringerne?	17
	Hvordan kan kendskabet til reglerne forbedres?	19
	Vil et bedre kendskab øge Jobplanens virkning?	19
2	JOBPLANEN	21
	Jobplanens formål	21
	Jobplanens indhold	22
	Informationsindsats	24

3	OM UNDERSØGELSEN	27
	Indledning	27
	Formål og indhold	28
	Datagrundlag	29
	Rapportens opbygning og analysetilgang	30
 4	 FOLKEPENSION, ARBEJDSINDTÆGT OG BUNDFRADRAG	 33
	Indledning	33
	Kendskab til reglerne generelt	34
	Hvordan forbedres kendskabet til reglerne?	37
	Kendskab til størrelsen af bundfradraget	47
	Betydning af bundfradraget	49
 5	 OPSAT PENSION OG NEDSAT BESKÆFTIGELSESKRAV	 53
	Indledning	53
	Reglerne for opsat pension	55
	Kendskab til reglerne generelt	56
	Hvordan forbedres kendskabet til reglerne?	58
	Betydningen af opsat pension	66
	Kendskab til det ændrede beskæftigelseskrav	67
	Betydning af det ændrede beskæftigelseskrav	69
	Er sammensætningen af personer på opsat pension ændret efter Jobplanen?	73
 6	 FØRTIDSPENSION OG SIKRET RET TIL PENSION VED ARBEJDE	 77
	Indledning	77
	Regler for arbejde ved siden af førtidspension	78
	Kendskab til reglerne generelt	80
	Hvordan forbedres kendskabet til reglerne?	81
	Kendskab til de nye regler og reglernes betydning	85

BILAG	97
Bilag 1 Undersøgelsens populationer, stikprøver og interviewede	98
Bilag 2 Størrelsen af bundfradraget	101
 LITTERATUR	 103
 SFI-RAPPORTER SIDEN 2011	 105

FORORD

En af Danmarks største økonomiske udfordringer er den fremtidige demografiske udvikling. Den seneste befolkningsfremskrivning fra det Økonomiske Råd i foråret 2011 estimerer således, at der frem til år 2055 vil være flere uden for arbejdsstyrken end i arbejdsstyrken. Derfor er der de seneste år blevet iværksat en række politiske tiltag, der sigter mod at øge arbejdsudbuddet.

I denne rapport fokuserer vi på de initiativer, der er blevet indført for at øge arbejdsudbuddet blandt henholdsvis personer over 65 år og førtidspensionister på den gamle ordning, dvs. for førtidspensionister, hvis sag startede før 1. januar 2003. Vi undersøger således nuværende og kommende pensionisters kendskabet til reglerne for at arbejde som pensionist og betydningen af disse regler for deres arbejdsudbud. Herunder undersøger vi specifikt kendskabet til og betydningen af de regelændringer af betydning for pensionister, der blev gennemført i juli 2008 i forbindelse med Jobplanen. Ændringerne bestod i, at der blev indført et bundfradrag på 30.000 kr. for folkepensionister, at beskæftigelseskravet for personer på opsat pension blev nedsat fra 1.500 timer til 1.000 timer, og at førtidspensionister på den gamle ordning blev sikret retten til førtidspension, uanset hvor meget de arbejder.

Til undersøgelsen har der været knyttet en følgegruppe, som takkes for faglige bidrag og konstruktive diskussioner undervejs. Rapport-

ten er desuden blevet læst og kommenteret af to lektører, cand.merc., ph.d. Jesper Wégens og dr.oecon. Peder J. Pedersen, Aarhus Universitet og SFI, som begge takkes for nyttige råd og konstruktive kommentarer.

Undersøgelsen er bestilt og finansieret af Social- og Integrationsministeriet og er gennemført af SFI. Rapporten er udarbejdet af forskningsassistent, cand.polit. Lise Sand Ellerbæk og seniorforsker, cand.oecon., ph.d. Mona Larsen, der også har været projektleder på undersøgelsen.

København, juni 2012

JØRGEN SØNDERGAARD

RESUMÉ

I 2008 blev Jobplanen gennemført bl.a. med det formål at få flere pensionister i arbejde. Lovændringerne for pensionister omfattede for det første, at der blev indført et bundfradrag for folkepensionister på 30.000 kr. årligt for indkomst ved personligt arbejde. For det andet blev beskæftigelseskravet for personer på opsat pension nedsat fra 1.500 til 1.000 timer årligt. For det tredje blev retten til førtidspension sikret uanset arbejdsindtægt for førtidspensionister på den gamle ordning, dvs. for førtidspensionister, hvis sag startede før 1. januar 2003.

Formålet med denne undersøgelse er at belyse de berørte gruppers kendskab til de nævnte lovændringer og deres vurdering af, hvad disse ændringer betyder for deres beskæftigelse. Desuden er formålet at undersøge disse gruppers kendskab til de generelle regler for at arbejde, dels når man har passeret 65-års-alderen, dels når man er førtidspensionist. Rapportens resultater er baseret på en spørgeskemaundersøgelse med 3.757 personer, der blev gennemført omkring årsskiftet 2011-2012.

MEGET BEGRÆNSET VIRKNING FOR FOLKEPENSIONISTER...

Meget få folkepensionister mener, at indførelsen af et bundfradrag på 30.000 kr. har væsentlig betydning for, at de arbejder, og for, hvor meget de arbejder. Kun 7 procent af folkepensionisterne angiver, at de arbejder som følge af indførelsen af bundfradraget, mens 2 procent mener, at de

af samme årsag arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort. Flere mænd end kvinder angiver, at bundfradraget har væsentlig betydning for, at de arbejder.

...OG FOR PERSONER PÅ OPSAT PENSION...

Kun 1-3 procent af personerne på opsat pension giver udtryk for, at nedsættelsen af beskæftigelseskravet fra 1.500 til 1.000 timer årligt har haft væsentlig betydning for dels at de arbejder, dels at de arbejder flere eller færre timer, end de ellers ville have gjort.

... MEN STØRRE VIRKNING FOR FØRTIDSPENSIONISTER

17 procent af de førtidspensionister på den gamle ordning, der er i arbejde, angiver, at sikringen af retten til førtidspension har væsentlig betydning for, at de arbejder. 12 procent anfører, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort, som følge af regelændringen.

KUN FÅ KENDER BUNDFRADRAGETS STØRRELSE

21 procent af folkepensionisterne i arbejde mener, at de kender størrelsen af bundfradraget, men kun 12 procent er i stand til at angive det korrekte beløb på 30.000 kr. De tilsvarende tal for alle folkepensionister er 6 og 4 procent.

BESKÆFTIGELSESKRAVET ER NÆSTEN UKENDT, MEN...

Kun 13 procent af personerne på opsat pension kan angive, at man i dag skal arbejde mindst 1.000 timer årligt for få opsat pensionen. På trods heraf forventede de samme personer stort set alle at arbejde mere end 1.000 timer i 2011.

MANGE VED IKKE, AT DE ER SIKRET RET TIL FØRTIDSPENSION

Kun omkring 40 procent af førtidspensionisterne på den gamle ordning ved, at de ikke kan miste retten til førtidspension, uanset hvor stor en arbejdsindtægt de har.

MANGE ARBEJDER TRODS RINGE KENDSKAB TIL REGLERNE

Henholdsvis 53 og 66 procent af folke- og førtidspensionisterne i arbejde har ifølge eget udsagn et dårligt kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker deres pension. 48 procent af personerne på opsat

pension angiver, at de har et dårligt kendskab til reglerne for at få pensionen opsat.

SAMMENFATNING

Med den fremtidige demografiske udvikling i Danmark vil personer over 65 år komme til at udgøre en stigende andel af befolkningen. Som følge heraf er der i de seneste år iværksat en række politiske tiltag med det formål at øge arbejdsudbuddet. I denne rapport fokuserer vi på de lovændringer, der blev gennemført i forbindelse med Jobplanen i 2008 for at øge arbejdsudbuddet blandt henholdsvis personer over 65 år og førtidspensionister på den gamle ordning. Lovændringerne omfattede:

- Indførelse af et bundfradrag for folkepensionister på 30.000 kr. årligt for indkomst ved personligt arbejde.
- Nedsættelse af beskæftigelseskravet for personer på opsat pension fra 1.500 til 1.000 timer årligt.
- Sikring af retten til førtidspension for førtidspensionister på den gamle ordning¹ uanset arbejdsindtægt.

Formålet med rapporten er for det første at belyse kendskabet til og betydningen af disse lovændringer for pensionisters beskæftigelse. For det andet er formålet at undersøge kendskabet til de generelle regler for at

1. Førtidspensionister på den gamle ordning omfatter de førtidspensionister, hvis sag startede før 1. januar 2003.

arbejde, dels når man har passeret 65-års-alderen, dels når man er førtidspensionist.

De grupper, der indgår i undersøgelsen, er folkepensionister, personer på opsat pension og efterlønsmodtagere og førtidspensionister på den gamle ordning. Efterlønsmodtagerne er taget med for at få viden om denne gruppes kendskab til reglerne for at arbejde, når de passerer 65-års-alderen.

I det følgende skitserer vi først det anvendte datagrundlag. Dernæst sammenfatter og diskuterer vi rapportens hovedresultater.

DATAGRUNDLAG

Rapportens datagrundlag er en spørgeskemaundersøgelse, der er gennemført som en webbaseret undersøgelse med telefonopfølgning i perioden 7. december 2011 til 4. januar 2012. Personer til undersøgelsen blev udvalgt med udgangspunkt i følgende grupper:²

- 65-75-årige folkepensionister med lønindkomst
- 65-75-årige folkepensionister uden lønindkomst
- 65-75-årige på opsat pension med lønindkomst
- Efterlønsmodtagere med lønindkomst
- Efterlønsmodtagere uden lønindkomst
- Førtidspensionister med lønindkomst
- Førtidspensionister uden lønindkomst.

I alt 3.757 personer besvarede spørgeskemaet, hvilket er 68 procent af de adspurgte. For nærmere beskrivelse af datagrundlaget, se kapitel 3 og bilag 1.

2. Grupper "med lønindkomst" omfatter personer, der tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde i april-juni 2011. Grupper "uden lønindkomst" omfatter personer, der enten var uden lønarbejde eller tjente mindre end 6.000 kr. i den nævnte periode, se også bilag 1.

JOBPLANENS VIRKNING PÅ MÅLGRUPPERNES BESKÆFTIGELSE

Det generelle billede er, at Jobplanens økonomiske incitamenter ser ud til at have haft en meget begrænset betydning for beskæftigelsen for personer over 65 år, mens virkningen ser ud til at have været større for førtidspensionister på den gamle ordning. Resultaterne er baseret på målgruppernes egen vurdering af, hvordan lovændringerne i forbindelse med Jobplanen i 2008 har virket.

BUNDFRADRAG PÅ 30.000 KR. TIL FOLKEPENSIONISTER

Kun 7 procent af folkepensionisterne i arbejde angiver, at indførelsen af et bundfradrag på 30.000 kr. har væsentlig betydning for, at de arbejder, mens kun 2 procent mener, at dette fradrag har betydet, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort. Flere mænd end kvinder angiver, at bundfradraget har haft betydning for, at de arbejder.

Der er dog tegn på, at bundfradraget, hvis kendskabet til dets størrelse forøges, potentielt vil kunne bidrage til, at flere folkepensionister arbejder. Blandt folkepensionister i arbejde, der kender bundfradragets størrelse, er der således 32 procent, som angiver, at bundfradraget har væsentlig betydning for, at de arbejder. Betydningen af bundfradraget synes at være markant større for mænd end for kvinder. Derimod ser et forøget kendskab ikke i nævneværdigt omfang ud til at ville få de folkepensionister, der arbejder, til at arbejde flere timer, end de ellers ville have gjort.

NEDSÆTTELSE AF BESKÆFTIGELSESKRAVET VED OPSAT PENSION

Nedsættelsen af beskæftigelseskravet fra 1.500 til 1.000 timer har ifølge personer på opsat pension stort set ikke haft betydning for hverken, at de arbejder, eller det antal timer, de arbejder. Kun 2 procent angiver således, at det nedsatte krav har haft væsentlig betydning for, at de arbejder, mens 1 procent anfører, at de arbejder flere timer, og 3 procent angiver, at de arbejder færre timer, end de ellers ville have gjort som følge af ændringen.

Den ubetydelige virkning af det nedsatte beskæftigelseskrav skal ses i lyset af, at muligheden for opsat pension generelt synes at spille en begrænset rolle for, at personer, der er tilmeldt ordningen, arbejder. 9 ud

af 10 af personerne på opsat pension angiver således, at de ville arbejde efter pensionsalderen, selvom der ikke var mulighed for opsat pension. Tilsvarende er der kun 5 procent, der mener, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort, som følge af eksistensen af opsat pension.

Kønssammensætningen blandt personer på opsat pension er ændret således, at der i dag er en relativt større andel kvinder tilmeldt ordningen, end det var tilfældet i 2004-2006. Forklaringen kan dels være, at der generelt er flere kvinder, der arbejder efter pensionsalderen, dels at nedsættelsen af beskæftigelseskravet kan have gjort opsat pension til en mere attraktiv mulighed for kvinder, der arbejder. Derimod er der ikke tegn på, at de tilmeldte i dag er en bredere sammensat gruppe end tidligere, når det gælder deres uddannelsesniveau.

SIKKERHED FOR RETTEN TIL FØRTIDSPENSION

17 procent af førtidspensionisterne i arbejde angiver, at de arbejder som følge af sikringen af retten til førtidspension. Tilsvarende angiver 12 procent, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort som følge af regelændringen.

Hvis regelændringen har ført til en stigning i førtidspensionisters beskæftigelse eller beskæftigelsesomfang, ser den primært ud til at have haft betydning for personer, der ikke arbejder i stort omfang. Andelen af førtidspensionister, som modtager invaliditetsydelse – altså førtidspensionister, der har fået gjort deres pension hvilende, fordi de arbejder meget – er således kun steget med 0,5 procentpoint fra 2007 til 2010.

Personer, der ikke arbejder i stort omfang, kunne imidlertid også før gennemførelsen af Jobplanen arbejde uden at risikere at miste retten til førtidspension. Man kan således på den ene side sætte spørgsmålstegn ved, om det rent faktisk er sikringen af retten til førtidspension, der har gjort forskellen i denne sammenhæng, fordi ændringen økonomisk set ikke gør nogen forskel for disse førtidspensionister. På den anden side kan regelændringen have bidraget til, at førtidspensionister, som kun kan eller vil arbejde i et mindre omfang, har følt sig mere sikre på, at de har kunnet arbejde uden at skulle bekymre sig om at risikere at miste deres førtidspension.

Blandt alle førtidspensionister på den gamle ordning er der 10 procent, som – efter at have fået viden om regelændringen ved interviewet – angiver, at de vil arbejde i fremtiden, men som ikke arbejder på interviewtidspunktet. Tilsvarende er der 7 procent, der angiver, at de vil

arbejde flere timer i fremtiden. I og med, at dette er forventninger, er det noget usikkert, om disse fortidspensionister faktisk kommer i arbejde eller kommer til at forøge deres arbejdsomfang.

HAR MÅLGRUPPERNE KENDSKAB TIL REGELÆNDRINGERNE?

På trods af den informationsindsats, der fulgte i forlængelse af Jobplanen, ser kendskabet til lovændringerne generelt ud til at være begrænset. Kendskabet er ikke overraskende størst blandt de personer i målgrupperne, der er i arbejde. Et utilstrækkeligt kendskab kan være medvirkende til, at Jobplanen tilsyneladende samlet set har haft en begrænset betydning for målgruppernes beskæftigelse.

BUNDFRADRAGETS STØRRELSE

For folkepensionister i arbejde gælder, at 21 procent angiver at kende bundfradragets størrelse. Den tilsvarende andel for alle folkepensionister er 6 procent. For såvel folkepensionister i arbejde som for alle folkepensionister gælder imidlertid, at det kun er ca. 60 procent af dem, der angiver at kende størrelsen, som rent faktisk kan angive det korrekte beløb på 30.000 kr. Dette svarer til, at kun 12 procent af folkepensionisterne i arbejde og knap 4 procent af alle folkepensionister angiver det korrekte beløb på bundfradragets størrelse.

En del folkepensionister har imidlertid efter egen opfattelse generelt et godt kendskab til reglerne for at have en arbejdsindtægt som folkepensionist, selvom de ikke kender den præcise størrelse af bundfradraget. 47 procent af folkepensionisterne i arbejde og 22 procent af alle folkepensionister har således ifølge eget udsagn et godt³ kendskab til disse regler.

DET NEDSATTE BESKÆFTIGELSESKRAV

22 procent af personerne på opsat pension angiver, at de ved, hvor mange timer man mindst skal arbejde om året for at få opsat sin pension. Andelen er størst blandt mænd. Igen er der dog kun ca. 60 procent af dem, der rent faktisk kan angive det korrekte timetal på 1.000 timer. Dette svarer til, at kun 13 procent af samtlige angiver det korrekte timetal.

3. Et "godt" kendskab afspejler, at de adspurgte ifølge eget udsagn har et "indgående" eller et "overordnet" kendskab til reglerne.

Samtidig er der imidlertid kun 3 procent af personerne på opsat pension, der forventer at arbejde mindre end 1.000 timer i 2011. Dvs. at selvom kun en lille andel kan angive det korrekte beskæftigelseskrav, så har mange formentlig alligevel en ide om, hvad den nedre grænse sådan cirka er. Alternativt kan forklaringen være, at de på et tidspunkt har undersøgt, om de med et givet job opfylder beskæftigelseskravet, hvorefter de har glemt det specifikke timetal.

52 procent af personerne på opsat pension har ifølge eget udsagn generelt et godt kendskab til ordningen. Dette indikerer også, at denne gruppe formentlig har et bedre kendskab til reglerne, end den andel, der angiver det korrekte timetal, antyder.

DEN SIKREDE RET TIL FØRTIDSPENSION

Omkring 60 procent af førtidspensionisterne på den gamle ordning ved ikke, at de ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde. Det er i denne forbindelse bemærkelsesværdigt, at kendskabet ikke er nævneværdigt bedre blandt dem, der arbejder, end blandt alle førtidspensionister.

Som udgangspunkt ser førtidspensionisterne ud til at være den af de undersøgte målgrupper, der har det bedste kendskab til den regelændring i forbindelse med Jobplanen, der er af betydning for dem selv. Imidlertid er andelen med kendskab til regelændringen relativt lav set i lyset af, at alle de adspurgte førtidspensionister fik tilsendt en pjece med information herom i forbindelse med den informationsindsats, der fulgte i forlængelse af Jobplanen. Dertil kommer, at andelen, der angiver at kende til regelændringerne i de tre målgrupper, ikke er direkte sammenlignelige. De spørgsmål om kendskab til regelændringerne, der blev stillet til folkepensionister og personer på opsat pension, krævede således mere konkret viden, end det var tilfældet i forhold til det spørgsmål, der blev stillet til førtidspensionister.

At førtidspensionisterne ikke har bedre kendskab til reglerne end de øvrige målgrupper understreges også af, at der er relativt færre førtidspensionister, der angiver at have et godt kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker førtidspensionen. Dette gælder således kun 34 procent af førtidspensionister i arbejde og 21 procent af alle førtidspensionister.

HVORDAN KAN KENDSKABET TIL REGLERNE FORBEDRES?

En af vejene til at sikre, at målgrupperne får bedre information om reglerne, kan være at give informationen via kommunerne. Personer i målgrupperne med et godt kendskab til reglerne har således især fået informationen ad denne vej.

For personer over 65 år ser det ud til at være bedst at give informationen lige før eller ved folkepensionsalderen. Folkepensionister og personer på opsat pension, der har et godt kendskab til reglerne, har således især fået deres viden om dem, da de var 64 eller 65 år.

Blandt folkepensionisterne med et dårligt kendskab⁴ til reglerne ser der især ud til at være et behov for at forbedre kendskabet blandt de kvinder, der arbejder. 27 procent af disse kvinder har tidligere – uden held – forsøgt at få mere information om reglerne. Denne gruppe af kvinder foretrækker at få informationen via personlig rådgivning.

Tilsvarende ser der ud til at være behov for en indsats i forhold til især mænd på opsat pension, der har dårligt kendskab til reglerne for opsat pension. 18 procent af disse mænd har uden held forsøgt at få mere kendskab. Personer på opsat pension med dårligt kendskab til reglerne foretrækker især at få informationen via internettet, og for kvindernes vedkommende også via pjecer.

For førtidspensionister med dårligt kendskab til reglerne gælder, at især kvinder i arbejde uden held har forsøgt at få mere information. Det drejer sig i dette tilfælde om 27 procent af gruppen. Den bedste vej til at forbedre kendskabet blandt førtidspensionister ser ud til at være via personlig rådgivning.

VIL ET BEDRE KENDSKAB ØGE JOBPLANENS VIRKNING?

Mange af personerne i målgrupperne for Jobplanen har ingen eller kun begrænset kendskab til reglerne for at arbejde. Dette gælder reglerne generelt, men især de regelændringer, der blev gennemført i forbindelse med Jobplanen i 2008. Imidlertid er der mange, der arbejder, selvom de ifølge eget udsagn har et dårligt kendskab til reglerne. Spørgsmålet er

4. Et ”dårligt” kendskab afspejler, at de adspurgte på spørgsmålet om grad af kendskab til reglerne svarer ”overfladisk”, ”slet ikke” eller ”ved ikke”.

derfor, om en forbedret informationsindsats vil have den tilsigtede virkning i forhold til målgruppernes beskæftigelse.

For folkepensionister gælder, at der kan være en virkning af at øge informationen om bundfradragets størrelse, især blandt mænd. Blandt mandlige folkepensionister i arbejde er der således 42 procent af dem, der kender bundfradragets størrelse, som angiver, at dette fradrag har betydning for, at de arbejder, mod 8 procent blandt alle i gruppen. For kvindelige folkepensionister er de tilsvarende tal 4 og 10 procent.

Personer på opsat pension ser typisk ud til at ville arbejde uanset eksistensen af ordningen. Mere information om det nedsatte beskæftigelseskrav vil derfor næppe gøre den store forskel. Dertil kommer, at bedre kendskab til nedsættelsen af beskæftigelseskravet ikke – som hos folkepensionisterne – ser ud til at indebære en større virkning på beskæftigelsen.

For førtidspensionister gælder, at kendskabet til, at retten til førtidspension er sikret uanset arbejdsindtægt, ikke i nævneværdigt omfang ser ud til at være større blandt førtidspensionister, der arbejder, end blandt alle førtidspensionister. Dette antyder, at regelkendskab ikke er det, der er udslagsgivende for, om førtidspensionister arbejder.

Der er dog en ikke ubetydelig andel af førtidspensionisterne, der – efter at have fået information om regelændringen ved interviewet – enten angiver, at de vil arbejde i fremtiden, eller at de vil arbejde flere timer, end de gør i dag. Dette tyder på, at en forøget informationsindsats i forhold til at oplyse førtidspensionisterne om regelændringen vil få flere til at have et ønske om at arbejde (mere) i fremtiden. Denne undersøgelse siger dog ikke noget om, hvorvidt disse førtidspensionister rent faktisk vil komme i arbejde eller vil komme til at arbejde flere timer som følge af en sådan indsats.

JOBPLANEN

Udgangspunktet for denne undersøgelse er nogle af de lovændringer, der fulgte af Jobplanen, som blev gennemført i 2008. I det følgende beskriver vi Jobplanens formål og indhold med fokus på de elementer, vi beskæftiger os med i denne rapport. Desuden beskriver vi den informationsindsats, der fulgte i forlængelse af Jobplanen.

JOBPLANENS FORMÅL

Aftalen om Jobplanen blev indgået i februar 2008. Formålet var at skaffe mere arbejdskraft i Danmark på både kort og langt sigt. Behovet på kort sigt skal ses i lyset af den daværende højkonjunktur, hvor der var akut mangel på arbejdskraft. På længere sigt var formålet at imødekomme de fremtidige demografiske udfordringer. Den demografiske udvikling vil i de kommende årtier have den konsekvens, at flere ældre forlader arbejdsmarkedet, mens færre unge indtræder på arbejdsmarkedet. Jobplanen skulle – fx ved at fremme fastholdelse af ældre på arbejdsmarkedet – dermed også bidrage til at understøtte en stabil økonomisk udvikling på længere sigt.

Når det gælder pensionister, skulle formålet med at få flere i arbejde opfyldes ved at:

- Flere skulle blive længere tid på arbejdsmarkedet.
- Flere mennesker skulle flytte fra overførelsesindkomst til arbejde eller skulle supplere en overførelsesindkomst med en arbejdsindkomst.

Jobplanen havde således til formål dels at fastholde personer, der allerede var i beskæftigelse, i længere tid på arbejdsmarkedet, dels at få personer, der modtog førtids- eller folkepension, til helt eller delvist at vende tilbage til arbejdsmarkedet.

JOBPLANENS INDHOLD

For at opnå målene i Jobplanen i forhold til pensionister, blev der sat ind på følgende punkter:

- Folkepensionister skulle have bedre mulighed for at arbejde.
- Førtidspensionister på den gamle ordning⁵ skulle have sikkerhed for retten til førtidspension.

Disse elementer af Jobplanen, der trådte i kraft den 1. juli 2008, gennemgår vi i det følgende. Initiativerne i Jobplanen omfatter ud over indsatsen i forhold til pensionister bl.a. et skattnedslag til 64-årige i arbejde, en justering af reglerne om supplerende dagpenge, en øget indsats for international rekruttering, en nedbringelse af sygefraværet og en udvidelse af voksenlærlingeordningen. For nærmere beskrivelse af Jobplanen, se Beskæftigelsesministeriet (2008a).

FOLKEPENSIONISTER SKAL HAVE BEDRE MULIGHED FOR AT ARBEJDE

Et af målene med Jobplanen er som nævnt at få flere til at blive længere tid på arbejdsmarkedet. I forbindelse med Jobplanen blev der indført to regler, der har til formål at give de personer, der har nået folkepensionsalderen, lyst til fortsat at yde en aktiv indsats. Disse regler omfatter et

5. Førtidspensionister på den gamle ordning omfatter førtidspensionister, hvis sag startede før 1. januar 2003.

ekstra bundfradrag til folkepensionister og en nedsættelse af beskæftigelseskravet for personer på opsat pension.⁶

BUNDFRADRAG PÅ 30.000 KR. TIL FOLKEPENSIONISTER

Før Jobplanen var der en relativt begrænset økonomisk gevinst ved at levere en ekstra arbejdsindsats som folkepensionist på grund af beskatning og samtidig aftrapning af folkepensionen og andre tillæg, fx varme- og helbredstillæg. Formålet med Jobplanen var at understøtte folkepensionisters tilskyndelse til at arbejde og derigennem øge deres økonomiske tilskyndelse til at yde en ekstra arbejdsindsats. Derfor blev der med Jobplanen indført et særligt bundfradrag for folkepensionister på 30.000 kroner om året for personligt arbejde ved beregning af den supplerede pensionsydelse, helbredstillæg, varmetillæg og pensionstillæg. Ordningen er især rettet mod pensionister, der enten arbejder få timer om ugen eller har periodiske arbejdsforhold, og som har en relativt begrænset arbejdsindkomst.

NEDSÆTTELSE AF BESKÆFTIGELSESKRAVET VED OPSAT PENSION

Beskæftigelseskravet for personer på opsat pension blev nedsat således, at man skal arbejde minimum 1.000 timer om året mod tidligere 1.500 timer for at få opsat pension. Det svarer til et årligt gennemsnitligt beskæftigelseskrav på ca. 19 timer om ugen mod ca. 29 timer før indførelsen af Jobplanen. Beskæftigelseskravet blev nedsat for at gøre det muligt for en større andel af personer over 65 år at opsætte pensionen. Ændringen havde således til formål at øge tilskyndelsen til at arbejde for pensionister, der gerne vil arbejde på halv tid eller mere.

SIKKERHED FOR RETTEN TIL FØRTIDSPENSION

Denne del af aftalen blev indgået ud fra en antagelse om, at der på daværende tidspunkt var førtidspensionister på den gamle ordning, der godt kunne arbejde, men som på trods heraf enten helt undlod at arbejde eller alene arbejdede i begrænset omfang af frygt for senere at miste retten til førtidspension. Indførelsen af reglen om at sikre førtidspensionister retten til førtidspension, uanset hvor meget de arbejder, havde til formål at skabe tryghed for de førtidspensionister, som kan og ønsker at arbejde.

6. Opsat pension betyder, at man udskyder det tidspunkt, hvor man begynder at modtage folkepension i stedet for at få sin løbende folkepension nedsat på grund af arbejdsindkomst. For en nærmere beskrivelse af ordningen, se kapitel 5.

Førtidspensionister på den gamle ordning omfatter som nævnt førtidspensionister, hvis sag startede før 1. januar 2003.

INFORMATIONSINDSATS

I Jobplanen lå en aftale om, at forslagene på folke- og førtidspensionsområdet blev ledsaget af en informationsindsats over for relevante målgrupper, kommuner og virksomheder med henblik på at opnå størst mulig effekt af forslagene. Denne informationsindsats omfattede 11 initiativer, nemlig:

- *Orienteringsskrivelse:* En orienteringsskrivelse blev sendt dels til kommunerne i forbindelse med vedtagelsen af de nye regler, dels til pensionisterne i forbindelse med udsendelse af informationspjecer til pensionisterne.
- *Pressemeddelelse:* Der blev udsendt en pressemeddelelse med reglernes ikrafttræden den 1.7.2008.
- *Online-information:* Der blev udarbejdet informationsmateriale i et borgervenligt sprog. Denne information blev lagt på det daværende Indenrigs- og Socialministeriums hjemmeside, Borger.dk og som en nyhed på Jobnet.dk.
- *Pjecer:* Der blev udarbejdet fire pjecer, hvoraf tre var målrettet pensionister, og den sidste var målrettet arbejdsgivere. De tre pjecer, der blev målrettet pensionister, omfattede henholdsvis information omkring bundfradraget, opsat pension og sikkerhed for ret til førtidspension. Disse tre pjecer blev udsendt til alle landets daværende pensionister. Pjecen rettet mod arbejdsgivere havde fokus på pensionister som arbejdskraftreserve.
- *Pjecer udsendt til biblioteker og pensionskontorer:* Alle kommuner modtog i slutningen af 2008 alle fire pjecer til videre distribution til de lokale biblioteker, pensionskontorer og borgerservicecentre.
- *Artikler til lokale ugeaviser:* Der blev udarbejdet to artikler målrettet henholdsvis folkepensionister og førtidspensionister på den gamle ordning. Disse blev udsendt til alle lokalaviser i Danmark.
- *Annoncering i regionale dagblade:* Der blev udarbejdet fire annoncer til regionale dagblade landet over. To af annoncerne henvendte sig til

arbejdsgivere, mens de to andre var rettet mod henholdsvis folkepensionister og førtidspensionister.

- *Pakke med informationsmateriale:* Der blev udarbejdet informationsmateriale omkring de nye regler til de erhvervsorganisationer og aviser, som var mest relevante i forhold til målgruppen. Informationsmaterialet bestod blandt andet i udkast til nyheder, forslag til artikler, pressenotitser, pjecer mv.
- *OBS-spot:* I samarbejde med ATP fik Velfærdsministeriet udarbejdet et OBS-spot af 1 minuts varighed, der blev vist på DR1 og DR2 i uge 5, 6, 7 og 8. OBS-spottet omhandlede ældres muligheder for at udskyde deres ATP og folkepensionen.
- *Bannerreklamer:* Der blev udarbejdet en bannerreklame (webannonce) målrettet arbejdsgivere, som var tilgængelig i en uge på forsiden af jobindex.dk.
- *Pensionsberegner:* Der blev udviklet en beregnerfunktion, som ligger på Borger.dk under pensionstemaet. I beregneren får pensionisten via KMD's system adgang til sin egen pensionssag. Pensionister kan derefter indtaste nye oplysninger om indkomst og se, hvilken betydning en ekstra arbejdsindtægt har for pensionen, herunder også for en eventuel ægtefælles eller samlevers pension.

OM UNDERSØGELSEN

INDLEDNING

En af Danmarks største økonomiske udfordringer er udviklingen i forholdet mellem personer i arbejdsstyrken og personer uden for arbejdsstyrken. Den seneste befolkningsfremskrivning fra det Økonomiske Råd i foråret 2011 estimerer, at der fra 2010 og frem til 2055 vil være flere uden for arbejdsstyrken end i arbejdsstyrken. Derfor er der de seneste år blevet iværksat en række politiske tiltag, der sigter mod at øge arbejdsudbuddet. Jobplanen fra 2008 er et af disse politiske tiltag. Formålet med Jobplanen var som nævnt i kapitel 2 at skaffe mere arbejdskraft i Danmark på både kort og langt sigt. Behovet på kort sigt var en følge af den daværende højkonjunktur, hvor der var mangel på arbejdskraft. Behovet på langt sigt skal ses i lyset af balancen mellem personer i og uden for arbejdsstyrken. Jobplanen havde således til formål både at afhjælpe et eksisterende økonomisk problem og på længere sigt at bidrage til at understøtte en stabil økonomisk udvikling.

FORMÅL OG INDHOLD

Det primære formål med denne rapport er at belyse Jobplanens virkning på pensionisters beskæftigelse. Her undersøger vi specifikt om og i givet fald, hvordan pensionisters beskæftigelse er påvirket af de lovændringer for denne gruppe, der fulgte af aftalen om en Jobplan i 2008.⁷ Ændringerne omfattede som nævnt i kapitel 2:

- Indførelse af et bundfradrag på 30.000 kr. for folkepensionister.
- Nedsættelse af beskæftigelseskravet for personer på opsat pension fra 1.500 til 1.000 timer årligt.
- Sikring af retten til førtidspension for førtidspensionister på den gamle ordning.

Forud for belysningen af betydningen af Jobplanen undersøger vi, i hvilken grad nuværende og kommende pensionister kender mulighederne for at arbejde ved siden af eller udskyde pensionen, samt om de specifikt kender de ændringer af reglerne, der trådte i kraft i forbindelse med gennemførelsen af Jobplanen i 2008. For de personer, som har kendskab til reglerne, undersøger vi, hvor, hvornår og hvordan de har opnået deres viden. For personer, der ikke har kendskab eller kun har et meget begrænset kendskab til reglerne, undersøger vi, hvordan de foretrækker at få mere information. Undersøgelsens resultater kan dermed bidrage til at udforme fremtidige initiativer og målrettede indsatser i forhold til at forøge arbejdsudbuddet blandt nuværende og kommende pensionister. Nuværende og kommende pensionister omfatter her:

- Folkepensionister
- Personer på opsat pension
- Efterlønsmodtagere
- Førtidspensionister på den gamle ordning.

Lovændringerne i forbindelse med Jobplanen påvirker ikke direkte efterlønsmodtagernes arbejdsudbud. Vi har imidlertid valgt at medtage efterlønsmodtagerne i undersøgelsen for at få et indblik i, i hvor høj grad

7. I 2011 blev det i forbindelse med Tilbagetrækningsreformen besluttet dels at forhøje bundfradraget for folkepensionister til 60.000 kr., dels at nedsætte beskæftigelseskravet for personer på opsat pension til 750 timer fra 2014. For mere information, se Finansministeriet (2011).

denne gruppe kender reglerne for at arbejde, når de passerer 65-årsalderen. Tilsvarende ser vi på folkepensionisters kendskab til reglerne for opsat pension og kendskabet blandt personer på opsat pension til reglerne for at arbejde, mens man er på folkepension.

For såvel folkepensionister som for personer på opsat pension gælder, at vi har valgt at afgrænse disse grupper til personer i alderen 65-75 år pr. 1. januar 2011. Årsagen til denne afgrænsning er, at vi betragter denne aldersgruppe som mest relevant i forhold til en belysning af regler af betydning for arbejdsudbuddet blandt personer over 65 år. Begrundelsen for at afgrænse førtidspensionister til de personer, som fik tilkendt førtidspension efter den gamle ordning, dvs. førtidspensionister hvis førtidspensionssag startede før 1. januar 2003, er, at de ændringer, der blev gennemført i forbindelse med Jobplanen, kun vedrører denne gruppe af førtidspensionister, se kapitel 2. Endelig skal nævnes, at der i grupperne af folkepensionister, efterlønsmodtagere og førtidspensioner indgår personer både med og uden arbejde på interviewtidspunktet, se også beskrivelsen af datagrundlaget i næste afsnit.

DATAGRUNDLAG

Det primære datagrundlag er en spørgeskemaundersøgelse. Interviewpersonerne til spørgeskemaundersøgelsen er udvalgt bl.a. fra Skats administrative register over personer, som modtager lønindkomst og offentlige ydelser til forsørgelse, herunder folkepension, førtidspension og efterløn. Ved at bruge dette register har vi sikret os, at vi får tilstrækkeligt mange interview med personer, som har haft en lønindkomst i den nærmeste fortid. Dermed forøger vi sandsynligheden for, at der indgår et tilstrækkeligt antal personer i spørgeskemaundersøgelsen, som også arbejder på interviewtidspunktet. Dette tidspunkt lå cirka et halvt år efter tidspunktet, hvor den anvendte registeroplysning om lønindkomst blev opgjort. Personer med en lønindkomst blev ved hjælp af denne fremgangsmåde overrepræsenteret blandt interviewpersonerne. For en nærmere beskrivelse af undersøgelsens stratificerede design med delpopulationer, stikprøver og opnåede interview, se bilag 1.

Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført som en webbaseret undersøgelse med telefonopfølgning i perioden 7. december 2011 til 4.

januar 2012. Vi gengiver spørgeskemaets enkelte spørgsmål i fodnoter, hvor de omtales.

Interviewpersonerne er som nævnt ikke udvalgt til undersøgelsen med samme udvalgsandsynlighed. Derfor er alle rapportens talmæssige resultater vægtet, så de repræsenterer et skøn over de undersøgte sammenhænge i populationen.⁸ Ved at anvende denne vægtning forudsætter vi, at det potentielle svarmønster blandt dem, som ikke besvarede spørgeskemaet, er det samme, som den vi finder blandt dem, der besvarede skemaet.

RAPPORTENS OPBYGNING OG ANALYSETILGANG

I kapitel 4 og 5 belyser vi kendskabet til og betydningen af reglerne for at arbejde, når man er fyldt 65 år. Vi fokuserer i denne forbindelse på resultaterne for tre grupper, nemlig folkepensionister, personer på opsat pension og efterlønsmodtagere. For folkepensionister og efterlønsmodtagere gælder, at vi ser på resultaterne både for alle og for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Formålet er at få et indblik i, om de, der er i arbejde, adskiller sig væsentligt fra dem, der ikke er i arbejde, når det gælder kendskabet til reglerne. I gruppen af personer på opsat pension ser vi alene på dem, der aktuelt er i arbejde. Det skyldes, at der kun er ni personer, der angiver, at de er på opsat pension, men ikke er i arbejde på interviewtidspunktet. Der er derfor for få personer til at lave en meningsfuld skelnen mellem alle og dem, der er i arbejde. Herudover opdeler vi materialet på køn. Vi arbejder således på tre analyseniveauer, se figur 3.1.

FIGUR 3.1
Analyseniveauer i kapitel 4 og 5.

Folkepension				Opsat pension		Efterløn			
Alle		I arbejde		I arbejde		Alle		I arbejde	
Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder

I kapitel 6 belyser vi kendskabet til og betydningen af reglerne for at have en arbejdsindtægt ved siden af førtidspension. Her fokuserer vi som

8. De vægtede resultater svarer til de resultater, vi ville have opnået, hvis alle interviewpersoner var blevet udvalgt med samme udvalgsandsynlighed.

nævnt udelukkende på personer, der er førtidspensionister på den gamle ordning. Vi ser igen på to undergrupper, nemlig alle førtidspensionister og de førtidspensionister, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Disse undergrupper opdeles ligeledes på køn, se figur 3.2

FIGUR 3.2

Analyseniveauer i kapitel 6.

Førtidspension			
Alle		I arbejde	
Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder

Kapitlerne 4 til 6 er opbygget efter samme fremgangsmåde. Således ser vi først på det generelle kendskab til reglerne for at arbejde for den pågældende gruppe. Herefter undersøger vi kendskabet til de konkrete ændringer for den pågældende gruppe i forbindelse med Jobplanen. Til slut belyser vi, om Jobplanen ifølge de adspurgtes eget udsagn har haft en betydning for den pågældende gruppes arbejdsomfang.

FOLKEPENSION, ARBEJDSINDTÆGT OG BUNDFRADRAG

INDLEDNING

I dette kapitel beskriver vi kendskabet til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen blandt personer på henholdsvis folkepension, opsat pension og efterløn. Vi ser på, hvor, hvordan og hvornår disse personer har opnået deres kendskab til reglerne samt hvor de ønsker at få mere information, hvis de har behov for det. Vi ser videre på, om de kender størrelsen af bundfradraget, og om bundfradraget har spillet en rolle for de folkepensionister, der arbejder. Vi ser således på, om bundfradraget har betydning for, om de arbejder, og hvor mange timer de i givet fald arbejder efter folkepensionsalderen.

Hovedkonklusionerne i dette kapitel i forhold til det generelle kendskab til at have en arbejdsindtægt ved siden af folkepension er:

- 70-80 procent af de adspurgte har et relativt dårligt kendskab til reglerne.
- Folkepensionister i arbejde er den gruppe, der har det bedste kendskab til reglerne – mænd har her et bedre kendskab end kvinder.
- Folkepensionister og personer på opsat pension har især fået deres kendskab via kommunen, mens efterlønsmodtagere især har fået informationen via fagforeningen.

- Folkepensionister og personer på opsat pension har typisk opnået deres kendskab til reglerne omkring folkepensionsalderen – dette gælder især personer i arbejde, mens efterlønsmodtagere især har opnået kendskabet ved alderen for adgang til efterløn eller lige før folkepensionsalderen.
- Blandt personer med dårligt kendskab til reglerne er det især kvindelige folkepensionister, der arbejder, som tidligere – uden held – har forsøgt at få mere information om reglerne. Denne gruppe foretrækker især at få information via personlig rådgivning.

Hovedresultaterne i forhold til kendskabet til og betydningen af indførelse af et bundfradrag er:

- Ca. 20 procent af folkepensionisterne i arbejde angiver at kende bundfradragets størrelse. For alle folkepensionister og for personer på henholdsvis opsat pension og efterløn gælder dette kun 4-6 procent.
- Blandt dem, der angiver at kende bundfradragets størrelse, er det kun ca. 60 procent af folkepensionisterne og ca. 75 procent af efterlønsmodtagerne, der rent faktisk kan angive det korrekte beløb på 30.000 kr.
- Meget få folkepensionister mener, at eksistensen af bundfradraget har betydning for, at de arbejder, og for hvor meget de arbejder.
- Eksistensen af bundfradraget har tilsyneladende størst betydning for, at mandlige folkepensionister arbejder.
- Hvis kendskabet til bundfradragets størrelse forøges, vil bundfradraget potentielt kunne bidrage til, at flere folkepensionister arbejder.
- Et forøget kendskab vil tilsyneladende ikke få de folkepensionister, der arbejder, til at arbejde flere timer, end de ellers ville have gjort.

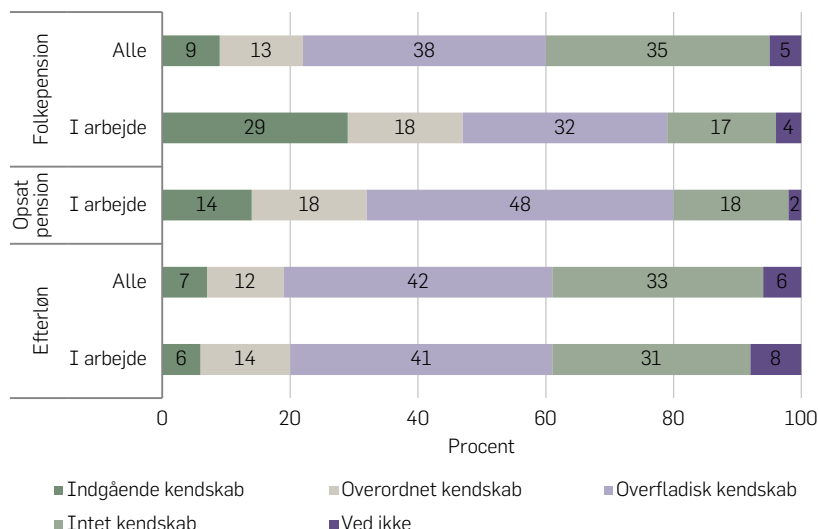
KENDSKAB TIL REGLERNE GENERELT

En væsentlig forudsætning for, at reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen, gør en forskel i forhold til ældres arbejdsmarkedsadfærd, er, at de ældre kender reglerne. Vi har spurgt henholdsvis folkepensionister, personer på opsat pension og efterlønsmodtagere om deres kendskab til reglerne. Svarmulighederne var ”indgående kendskab”, ”overordnet kendskab”, ”overfladisk kendskab”, ”slet intet kendskab”.

skab” og ”ved ikke”.⁹ I instruktionen til spørgeskemaet er ”indgående kendskab” beskrevet som nøje kendskab til reglernes konsekvenser for den adspurgtes situation og mulige dispositioner, mens ”overfladisk kendskab” er beskrevet som svarende til, at den adspurgte har hørt om ordningen, men ikke kan overskue ordningens konsekvenser for sig selv.

FIGUR 4.1

Personer på folkepension, opsat pension og efterløn fordelt efter graden af kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepension. Opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag: Folkepension: Alle = 1.632, I arbejde = 875. Opsat pension: I arbejde = 297. Efterlønsmodtagere: Alle = 1.422, I arbejde = 723. Indgående kendskab er i spørgeskemaet defineret som: "Du kender nøje reglernes konsekvenser for din situation og mulige dispositioner." Overfladisk kendskab er defineret som: "Du har hørt om ordningen, men kan ikke overskue ordningens konsekvenser for dig selv."

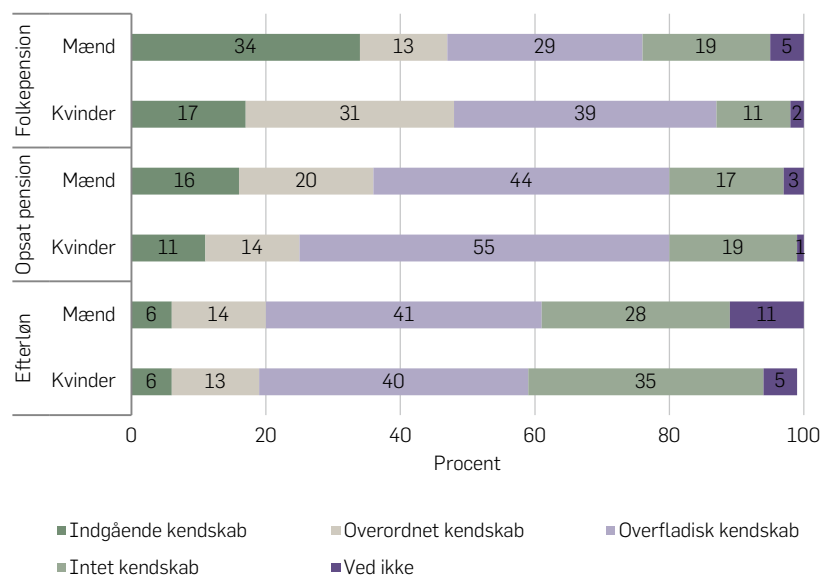
De tre gruppers besvarelser fremgår af figur 4.1. Når vi ser på alle folkepensionister og efterlønsmodtagere, angiver omkring hver femte at de har et ”indgående” eller et ”overordnet” kendskab. Det fremgår, at folkepensionister i arbejde, som reglerne er rettet mod, har et markant bedre kendskab end både gruppen af folkepensionister som helhed og grupperne af personer på henholdsvis opsat pension og efterløn, der var i arbejde på

9. Spørgsmålet lød: *Hvordan er dit kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen?*

interviewtidspunktet. Halvdelen af folkepensionisterne i arbejde har således et ”indgående” eller ”overordnet” kendskab mod henholdsvis kun hver tredje og hver femte af de tilsvarende personer på opsat pension og efterløn. Selvom folkepensionisterne i arbejde er den gruppe, der har det bedste kendskab, har halvdelen således kun et overfladisk kendskab eller slet intet kendskab til reglerne. Et godt kendskab til reglerne er således ikke en forudsætning for at arbejde ved siden af folkepensionen.

FIGUR 4.2

Personer på folkepension, opsat pension og efterløn, der er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter graden af kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepension. Opgjort særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag: Folkepension: Mænd = 572, Kvinder = 303. Opsat pension: Mænd = 226, Kvinder = 71. Efterlønsmodtagere: Mænd = 368, Kvinder = 355. Indgående kendskab er i spørgeskemaet defineret som: "Du kender nøje reglernes konsekvenser for din situation og mulige dispositioner". Overfladisk kendskab er defineret som: "Du har hørt om ordningen, men kan ikke overskue ordningens konsekvenser for dig selv".

Vi har endvidere set på, om der er nogle markante forskelle mellem mænd og kvinder inden for de tre grupper blandt dem, som arbejder, se figur 4.2. Den mest markante kønsforskel i forbindelse med kendskabet til reglerne finder vi for folkepensionister, hvor kvinder ikke så ofte som

mænd angiver, at deres kendskab til reglerne er indgående. Der er således kun 17 procent af kvinderne, der angiver at have et ”indgående” kendskab til reglerne, mod 34 procent af mændene. For personer på opsat pension angiver mænd generelt at have et bedre kendskab til reglerne end kvinder. Således har 36 procent af mændene et ”indgående” eller ”overordnet” kendskab til reglerne mod 25 procent af kvinderne. Der er i denne sammenhæng stort set ikke forskel på mænd og kvinder på efterløn.

Alt i alt finder vi, at knap halvdelen af folkepensionisterne i arbejde har et godt kendskab til, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen. Dvs. at folkepensionister, der arbejder på interviewtidspunktet, ikke nødvendigvis kender reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker deres folkepension. I forhold til de andre grupper er folkepensionister i arbejde den gruppe, der har det bedste kendskab til reglerne. Det gælder især mændene.

HVORDAN FORBEDRES KENSKABET TIL REGLERNE?

Selvom folkepensionister, der arbejder, ikke nødvendigvis har et godt kendskab til reglerne, kan vi ikke udelukke, at personer med dårligt kendskab enten vil begynde at arbejde eller vil arbejde mere, hvis deres kendskab blev forbedret. I dette afsnit ser vi derfor for det første nærmere på, hvor, hvordan og hvornår personer med et godt kendskab til reglerne har opnået dette kendskab. For det andet belyser vi, om personer med dårligt kendskab har forsøgt at få mere information om reglerne, og hvordan de vil foretrække at få mere information om disse regler, hvis de skulle få behov for det. Formålet med afsnittet er at give inspiration til, hvordan fremtidige initiativer rettet mod at forbedre kendskabet til reglerne for at have en arbejdsindtægt ved siden af folkepensionen mest hensigtsmæssigt kan udformes.

PERSONER MED GODT KENSKAB TIL REGLERNE

I det følgende ser vi på, hvordan, hvor og hvornår personer, der ifølge eget udsagn har et godt kendskab til reglerne, har opnået dette kendskab. Med godt kendskab mener vi, at de har angivet enten et ”indgående” eller et ”overordnet” kendskab til reglerne.

HVORDAN HAR DE FÅET KENDSKAB TIL REGLERNE?

Vi har spurgt, om personer med godt kendskab til reglerne har fået informationen via internettet, pjecer, personlig rådgivning eller andet,¹⁰ se tabel 4.1.

Vi finder, at der kun er mindre forskelle på, hvordan personer på henholdsvis folkepension, opsat pension og efterløn har opnået deres kendskab. Personer på opsat pension er den gruppe, hvor relativt flest har opnået deres kendskab via internettet, mens der er en svag overvægt af folkepensionister, der har fået informationen via personlig rådgivning. Der er ikke nævneværdige forskelle på, hvordan henholdsvis alle folkepensionister/efterlønsmodtagere og de folkepensionister/efterlønsmodtagere, der var i arbejde på interviewtidspunktet, har fået deres kendskab.

TABEL 4.1

Andel af personer på folkepension, opsat pension og efterløn, der har opnået et indgående eller et overordnet kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen, opdelt efter, hvilken form for information de har opnået kendskabet fra. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

	Folkepension		Opsat pension		Efterløn	
Form for information	Alle	I arbejde	I arbejde	Alle	I arbejde	
<i>Alle</i>						
Internettet	27	31	43	34	32	
Pjecer	38	35	38	28	36	
Personlig rådgivning	36	33	28	25	30	
Andet	25	30	21	31	30	
Uvægtet procentgrundlag	677	454	111	287	164	
<i>Mænd</i>						
Internettet	31	37	41	31	27	
Pjecer	42	33	39	27	43	
Personlig rådgivning	37	35	27	32	28	
Andet	24	30	21	22	26	
Uvægtet procentgrundlag	452	306	82	143	87	
<i>Kvinder</i>						
Internettet	19	16	47	36	39	
Pjecer	30	42	36	29	26	
Personlig rådgivning	32	27	33	20	31	
Andet	26	31	23	38	35	
Uvægtet procentgrundlag	225	148	29	144	77	

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

10. Spørgsmålet lød: *Hvordan har du fået kendskab til reglerne?*

For alle folkepensionister gælder det, at 31 procent af mændene mod kun 19 procent af kvinderne har fået deres kendskab via internettet. For alle efterlønsmodtagere er det værd at bemærke, at mænd i lidt højere grad end kvinder har fået deres kendskab via personlig rådgivning.

HVOR HAR DE FÅET KENDSKAB TIL REGLERNE?

Vi har også undersøgt, hvor personer med godt kendskab til reglerne har fået dette kendskab, se tabel 4.2.¹¹

TABEL 4.2

Andel af personer på folkepension, opsat pension og efterløn, der har opnået et indgående eller et overordnet kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen opdelt efter kilder til information. Opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

	Folkepension		Opsat pension		Efterløn	
Kilde til information	Alle	I arbejde	I arbejde	Alle	I arbejde	
Jobcenter	1	1	2	3	1	
Kommune i øvrigt, fx socialkontor	28	35	48	16	17	
A-kasse	16	12	4	28	18	
Fagforening	25	13	4	39	24	
Arbejdsgiver	7	3	3	7	4	
Organisationer, fx Ældre-sagen	15	19	12	8	10	
Kollegaer	13	7	10	11	14	
Omgangskreds	27	14	14	31	25	
Pensionskasse	8	6	10	11	10	
Andet	20	23	28	26	27	
Uvægtet procent-grundlag	677	454	111	287	164	

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

For det første finder vi, at folkepensionisterne især får deres kendskab via kommunen – dette gælder især for de folkepensionister, som arbejder. Således angiver 28 procent af alle folkepensionister og 35 procent af de folkepensionister, der arbejder, at de har fået deres kendskab til reglerne via kommunen. Henholdsvis 27 og 25 procent af alle folkepensionister har fået deres kendskab via omgangskreds og fagforening. Dette billede genfinder vi ikke for de folkepensionister, der arbejder – her er det således kun 13-14 procent, der har fået deres kendskab via omgangskreds og

11. Spørgsmålet lød: *Hvor har du fået kendskab til reglerne?*

fagforening. 23 procent af de folkepensionister, der arbejder, angiver, at de har fået deres kendskab via andre steder end de nævnte.

For det andet finder vi, at personer på opsat pension i høj grad har fået deres kendskab de samme steder fra som folkepensionister, der arbejder. Således angiver henholdsvis 48 og 28 procent, at de har fået deres kendskab via kommuner eller via andet.

For det tredje finder vi, at efterlønsmodtagere især får deres kendskab via fagforening, omgangskreds, a-kasse og andet. De efterlønsmodtagere, der arbejder, har i mindre grad opnået deres kendskab via a-kasse og fagforening end den samlede gruppe.

For det fjerde finder vi, at meget få i alle tre grupper angiver at have opnået deres kendskab via jobcenter eller via deres arbejdsgiver.

Alt i alt finder vi, at folkepensionister og personer på opsat pension især får deres information via kommunen, mens efterlønsmodtagere især får deres information via fagforeningen.

TABEL 4.3

Andel af personer på folkepension og efterløn, der har opnået et indgående eller et overordnet kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen opdelt efter kilder til information. Opgjort særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Kilde til information	Folkepension		Efterløn	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Jobcenter	2	0	3	2
Kommune i øvrigt, fx socialkontor	32	21	16	17
A-kasse	15	19	32	26
Fagforening	24	28	40	39
Arbejdsgiver	6	7	4	9
Organisationer, fx Ældre-sagen	15	16	8	7
Kollegaer	18	5	12	10
Omgangskreds	27	27	16	40
Pensionskasse	6	11	8	12
Andet	22	17	31	22
Uvægtet procentgrundlag	452	225	143	144

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

Blandt samtlige folkepensionister med et godt kendskab til reglerne har mænd i højere grad end kvinder fået deres information via kommunen og via kollegaer, se tabel 4.3. Den største kønsmæssige forskel for efterlønsmodtagere er, at kvinderne i højere grad end mændene har fået deres kendskab via deres omgangskreds. Omvendt får de mandlige efterlønsmodtagere i lidt højere grad deres kendskab via ”andet”.

Vi finder stort set de samme kønsforskelle for efterlønsmodtagere, der arbejder, som for alle efterlønsmodtagere, se tabel 4.4. Blandt personer på opsat pension har mændene i højere grad fået deres kendskab via ”andet”, mens kvinderne i højere grad har fået kendskabet via kommune, pensionskasse og fagforening. Blandt de folkepensionister, der arbejder, har mænd i højere grad end kvinder fået deres kendskab til reglerne via organisationer og via ”andet”. De kønsforskelle, vi så for samtlige folkepensionister med hensyn til kendskab via kommune og via kollegaer, er væsentligt mindre for folkepensionister i arbejde.

TABEL 4.4

Andel af personer på folkepension, opsat pension og efterløn, der er i arbejde på interviewtidspunktet, og som har opnået et indgående eller et overordnet kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen via en række udvalgte steder opdelt efter kilder til information. Opgjort særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Kilde til information	Folkepension		Opsat pension		Efterløn	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Jobcenter	1	1	1	4	1	.
Kommune i øvrigt, fx socialkontor	37	30	44	58	16	18
A-kasse	13	7	2	7	16	21
Fagforening	15	7	1	12	23	25
Arbejdsgiver	3	3	1	8	5	4
Organisationer, fx Ældresagen	23	8	11	14	12	8
Kollegaer	7	6	11	7	12	17
Omgangskreds	15	10	13	14	16	36
Pensionskasse	7	5	6	22	7	14
Andet	28	10	32	18	24	32
Uvægtet procentgrundlag	306	148	82	29	87	77

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

HVORNÅR HAR DE FÅET KENDESKAB TIL REGLERNE?

Vi har bedt de personer i undersøgelsen, der angiver, at de har et ”indgående” eller et ”overordnet” kendskab til reglerne, om at angive den alder, hvori de har opnået kendskabet.^{12, 13} En relativt stor andel af folkepensionisterne og især efterlønsmodtagerne ved ikke, hvornår de opnåede kendskab til reglerne. Således angiver 25 procent af folkepensionisterne og 34 procent af efterlønsmodtagerne, at de ikke ved, hvornår de opnåe-

12. Spørgsmålet lod: *Hvor gammel var du, da du fik kendskab til reglerne?*

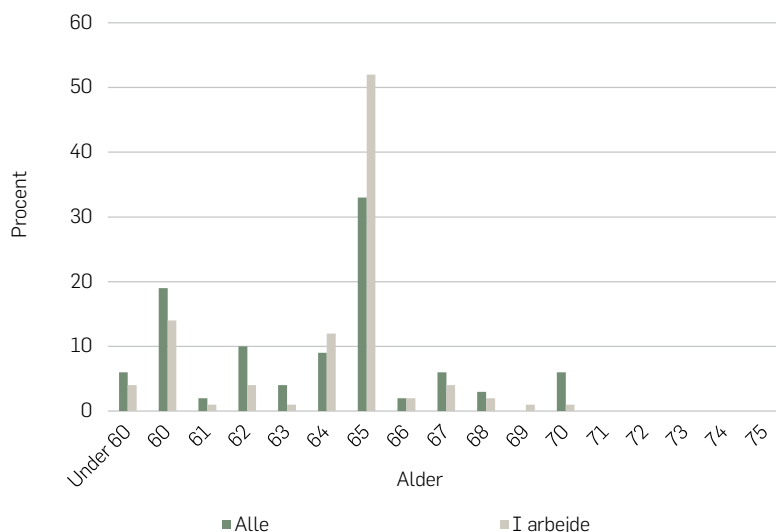
13- Vi finder generelt ingen kønsforskelle inden for de tre grupper med hensyn til det tidspunkt, hvor de har fået kendskab til reglerne. Vi medtager derfor ikke kønsopdelte resultater i dette afsnit.

de deres kendskab. Kun 12 procent af personer på opsat pension ved ikke, hvornår de opnåede kendskab til reglerne.

For de personer, der ved, i hvilken alder de opnåede kendskab til reglerne, finder vi, at folkepensionister især har opnået deres kendskab i en alder af 65 år. Dette gælder således 33 procent af alle de folkepensionister, der ved, hvornår de opnåede deres kendskab, se figur 4.3. Næsten 20 procent har opnået deres kendskab ved 60-års-alderen. Folkepensionister, der var i arbejde på interviewtidspunktet, har i højere grad end "alle" folkepensionister opnået deres kendskab til reglerne i en alder 65 år.

FIGUR 4.3

Personer på folkepension, der angiver en alder for opnåelse af kendskab til reglerne for at have en arbejdsindtægt ved siden af folkepensionen, fordelt efter alder ved opnåelse af kendskab. Opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

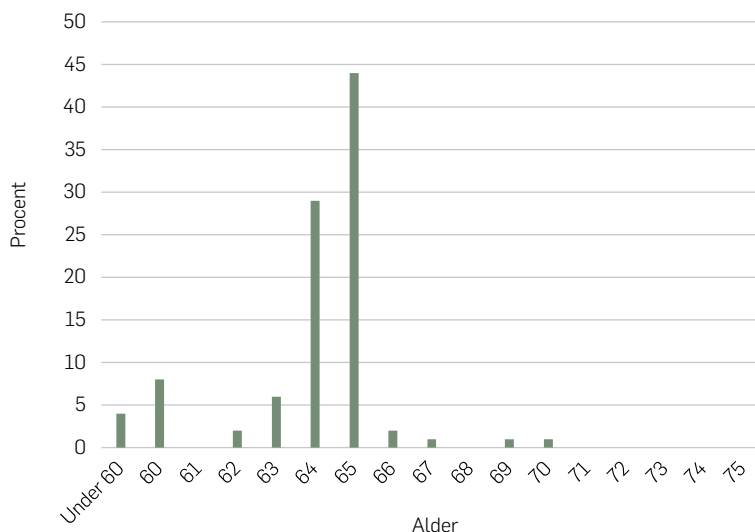

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag: Alle = 568, I arbejde = 388.

Personer på opsat pension har især opnået deres kendskab til reglerne for arbejde ved siden af folkepension, når de er 64-65 år, se figur 4.4. 29 procent har således opnået kendskab ved de 64 år, mens 44 procent har opnået kendskab ved de 65 år.

FIGUR 4.4

Personer på opsat pension, der er i arbejde på interviewtidspunktet, og som ved, i hvilken alder kendskabet til reglerne for at have en arbejdsindtægt ved siden af folkepensionen blev opnået, fordelt efter alder ved opnåelse af kendskab. Vægtet procent.

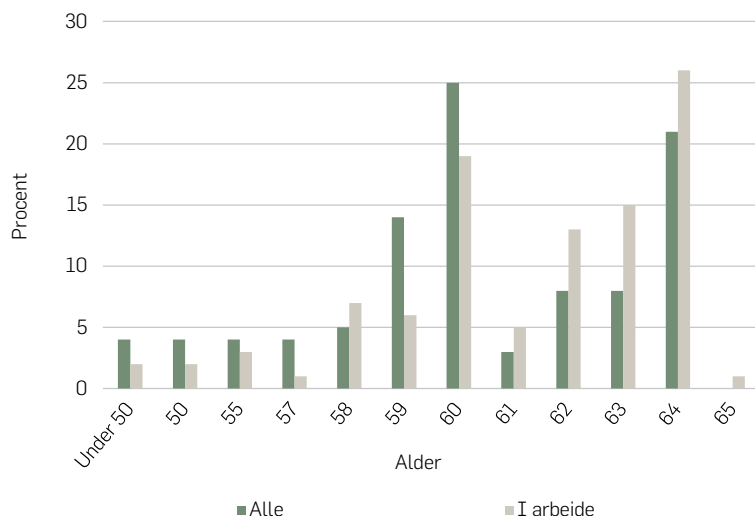
Anm.: Beregningsgrundslag: Alle = 102, I arbejde = 98.

Efterlønsmodtagere har oftest opnået deres kendskab ved 60 eller 64 år, se figur 4.5. De efterlønsmodtagere, der er i arbejde på interviewtidspunktet, har generelt opnået deres kendskab ved en senere alder end samtlige efterlønsmodtagere.

Alt i alt viser resultaterne, at personer over 65 år især har opnået deres kendskab lige før eller ved folkepensionsalderen – dette gælder navnlig personer i arbejde. Efterlønsmodtagere har typisk opnået deres kendskab enten ved alderen for adgang til efterløn eller lige inden folkepensionsalderen.

FIGUR 4.5

Personer på efterløn, som ved, i hvilken alder kendskabet til reglerne for at have en arbejdsindtægt ved siden af folkepensionen blev opnået, fordelt efter alder ved opnåelse af kendskab. Opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlaget: Alle = 218, I arbejde = 127. Efterlønsmodtagere er pr. definition under 65 år. Når der alligevel er 1 procent af efterlønsmodtagerne, der angiver, at de var 65 år, da de opnåede kendskab til reglerne, skyldes det, at de er fyldt 65 år mellem dataudtrækningstidspunktet og interviewtidspunktet. For mere information om dataudtrækket, se kapitel 3.

PERSONER MED DÅRLIGT KENDESKAB TIL REGLERNE

Formålet med dette afsnit er at få et billede af, i hvor høj grad personer med dårligt kendskab til reglerne selv har forsøgt at få information, og hvordan en eventuel fremtidig informationsindsats skal målrettes denne gruppe. Personer med dårligt kendskab defineres som personer, der på spørgsmålet om graden af kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen, svarer ”overfladisk”, ”slet ikke” eller ”ved ikke”.

HAR DE FORSØGT AT FÅ INFORMATION?

For at få et indblik i, om det manglende kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepension, primært kan tilskrives dårlig information, eller at de adspurgte ikke har gjort en indsats for at få kend-

skab til reglerne, har vi spurgt dem, om de tidligere har forsøgt at få mere information.¹⁴ Generelt finder vi, at en meget lav andel inden for alle tre grupper tidligere har forsøgt at få information omkring reglerne, se tabel 4.5. Folkepensionisterne skiller sig dog ud. Det fremgår således, at de personer på folkepension, der er i arbejde på interviewtidspunktet, i højere grad end andre har forsøgt at få mere information. Dette gælder således 12 procent af dem, der er i arbejde mod 4 procent blandt samtlige folkepensionister. Ved at opdele på køn, finder vi, at det især er de kvindelige folkepensionister i arbejde, der har forsøgt at få mere information. Dette gælder således 27 procent af kvinderne i arbejde mod kun 6 procent af mændene. Vi finder således, at kvindelige folkepensionister, der var i arbejde på interviewtidspunktet, skiller sig ud som en gruppe, der i højere grad end andre uden held har forsøgt at få mere information om reglerne.

TABEL 4.5

Personer på folkepension, opsat pension og efterløn, der har et dårligt kendskab til reglerne for en arbejdsindtægt ved siden af folkepension, fordelt efter, om de tidligere har forsøgt at få mere information om disse regler. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

	Folkepension		Opsat pension I arbejde	Efterløn	
	Alle	I arbejde		Alle	I arbejde
<i>Alle</i>					
Ja	4	12	7	4	5
Nej	95	87	92	95	91
Ved ikke	0	1	1	1	3
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	955	421	186	1.135	559
<i>Mænd</i>					
Ja	2	6	7	4	5
Nej	97	93	92	94	89
Ved ikke	1	1	1	2	6
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	526	266	144	568	281
<i>Kvinder</i>					
Ja	6	27	6	3	6
Nej	94	72	94	97	94
Ved ikke	0	1	0	0	0
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	429	155	42	567	278

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100, pga. afrunding til hele tal.

14. Spørgsmålet lød: *Har du tidligere forsøgt at få mere information om reglerne?*

HVORDAN FORETRÆKKER DE AT FÅ INFORMATIONEN?

For at kunne målrette en fremtidig informationsindsats, er det nyttigt at have viden om, hvordan personer med det dårligste kendskab foretrækker at få mere kendskab. En mulig forklaring kan være, at de foretrækker at få informationen om reglerne på en anden måde end den måde, de hidtil har haft adgang til den på. Vi har derfor spurgt personer med dårligt kendskab til reglerne, hvordan de vil foretrække at få mere information i fremtiden, hvis de får behov for det.¹⁵

TABEL 4.6

Andel af personer på folkepension, opsat pension og efterløn med dårligt kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen, opdelt efter, hvilken form for information de foretrækker ved eventuel fremtidig information, hvis de skulle få behov for det, Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

	Folkepension		Opsat pension		Efterløn	
Form for information	Alle	I arbejde	I arbejde	Alle	I arbejde	
<i>Alle</i>						
Internettet	35	53	67	53	56	
Pjecer	37	39	43	39	47	
Personlig rådgivning	47	65	42	57	74	
Andet	11	9	7	15	17	
Uvægtet procentgrundlag	955	421	186	1.135	559	
<i>Mænd</i>						
Internettet	43	61	65	55	58	
Pjecer	34	32	29	39	50	
Personlig rådgivning	41	63	49	53	70	
Andet	11	10	8	18	22	
Uvægtet procentgrundlag	526	266	144	568	281	
<i>Kvinder</i>						
Internettet	29	30	71	51	54	
Pjecer	40	58	66	38	44	
Personlig rådgivning	51	73	31	60	80	
Andet	10	5	4	13	11	
Uvægtet procentgrundlag	429	155	42	567	278	

Anm.: olonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

Personer på folkepension og efterløn foretrækker især at få mere information i fremtiden via personlig rådgivning – dette gælder særligt for dem, der arbejder, se tabel 4.6. Personer på opsat pension foretrækker især at få deres information via internettet. Den største forskel mel-

15. Spørgsmålet lød: *Hvis du skulle få behov for at få mere information i fremtiden, hvordan vil du så foretrække at få informationen?*

lem ”alle” og dem, der er ”i arbejde”, finder vi for folkepensionisterne. De folkepensionister, der arbejder, foretrækker således i højere grad end ”alle” at få informationen via internettet eller via personlig rådgivning.

Blandt folkepensionister er de mest markante kønsforskelle, at mænd i højere grad end kvinder foretrækker at få deres information via internettet, hvorimod kvinder i højere grad foretrækker at få deres information via pjecer. For personer på opsat pension gælder, at kvinder i højere grad end mænd foretrækker at få informationen via internet eller via pjecer. For personer på efterløn er der ikke nævneværdige kønsforskelle.

Som vi så i foregående afsnit, er det primært kvindelige folkepensionister i arbejde, som tidligere har forsøgt at få mere information omkring reglerne. I denne gruppe foretrækker størstedelen, nemlig 73 procent, at få fremtidig information via personlig rådgivning, mens 58 procent foretrækker at få informationen via pjecer.

KENDSKAB TIL STØRRELSEN AF BUNDFRADRAGET

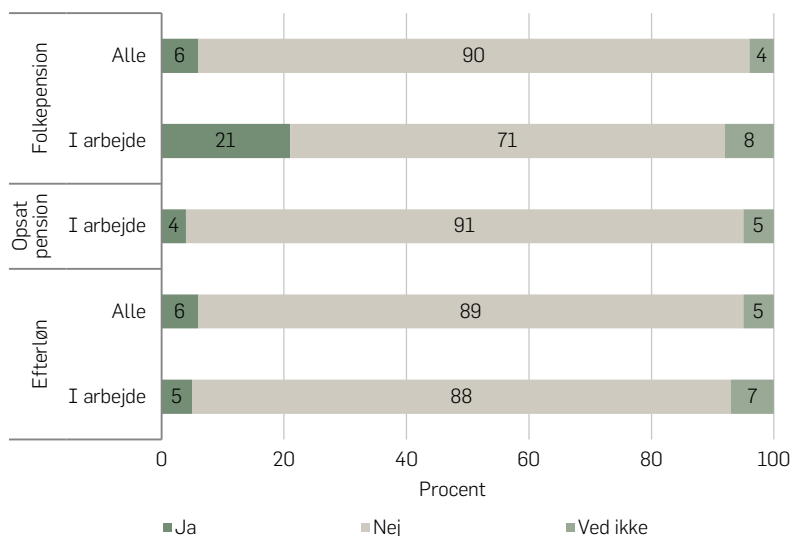
I forbindelse med gennemførelsen af Jobplanen i 2008 blev der indført et bundfradrag på 30.000 kr. for folkepensionister, der arbejder. Vi ønsker at finde ud af, hvor mange af de adspurgte, der kender størrelsen af dette bundfradrag. Vi har derfor først spurgt, om de kender størrelsen på bundfradraget årligt, og dernæst, hvor stort bundfradraget er.¹⁶ Med denne fremgangsmåde kan vi skelne mellem, om de adspurgte blot tror, at de kender størrelsen af bundfradraget, eller om de faktisk kender den.

Folkepensionister, der var i arbejde på interviewtidspunktet, er den gruppe, som oftest angiver, at de kender størrelsen af bundfradraget, se figur 4.6. I denne gruppe angiver 21 procent, at de kender størrelsen af bundfradraget, mens andelen inden for de øvrige grupper, der mener, at de kender beløbet, ligger på 4-6 procent. Opdelt på køn angiver mænd lidt oftere end kvinder, at de ved, hvor stort bundfradraget er årligt, se bilagstabel B2.1.

16. Spørgsmålene lød: *Ved du, hvor stort bundfradraget er årligt for folkepensionister, der arbejder?* og *Hvor stort er bundfradraget årligt?*

FIGUR 4.6

Personer på folkepension, opsat pension og efterløn fordelt efter, om de har kendskab til størrelsen af bundfradraget årligt for folkepensionister, der arbejder. Opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Folkepension: Alle = 1.632, I arbejde = 875. Opsat pension: I arbejde = 297. Efterlønsmodtagere: Alle = 1.422, I arbejde = 723.

For at undersøge, om de personer, der angiver, at de kender størrelsen af bundfradraget, faktisk også gør det, har vi bedt dem angive bundfradragets størrelse. Vi har efterfølgende delt besvarelsene op i tre kategorier: de, der angiver et fradrag på mindre end 30.000 kr., de, der angiver 30.000 kr., som altså er det korrekte beløb, og de, der angiver et fradrag på mere end 30.000 kr. Resultatet fremgår af tabel 4.7.¹⁷ Tabellen viser, at 59 procent af de folkepensionister, der angiver, at de kender størrelsen af bundfradraget, kender den. Blandt personer på efterløn gælder dette en større andel, nemlig 76 procent. I denne sammenhæng er der ikke nævneværdig forskel på "alle" og på dem, der er "i arbejde" blandt hverken folkepensionister eller efterlønsmodtagere.

17. Vi har ikke medtaget personer på opsat pension, da der kun er 14 personer på opsat pension, der angiver, at de kender størrelsen på bundfradraget.

For folkepensionister gælder, at kvinder i langt højere grad end mænd kender den faktiske størrelse på bundfradraget. Dette gælder således over 80 procent af kvinderne mod kun ca. 50 procent af mændene. For personer på efterløn er ikke nævneværdige kønsforskelle.

TABEL 4.7

Personer på folkepension og efterløn, der angiver, at de kender størrelsen af bundfradraget indført i 2008, fordelt efter, hvor stort de mener, at bundfradraget er. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Vurderet beløb	Folkepension		Efterløn	
	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
<i>Alle</i>				
Under 30.000	6	4	5	9
30.000	59	59	76	71
Over 30.000	35	37	19	20
I alt	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	246	166	81	45
<i>Mænd</i>				
Under 30.000	8	4	9	8
30.000	49	52	72	71
Over 30.000	44	44	19	21
I alt	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	172	119	42	24
<i>Kvinder</i>				
Under 30.000	2	4	1	10
30.000	85	82	79	71
Over 30.000	12	14	20	19
I alt	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	74	47	39	21

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

BETYDNING AF BUNDFRADRAGET

I dette afsnit ser vi på, om bundfradraget ifølge folkepensionisternes egen opfattelse dels betyder, at de arbejder ved siden af folkepensionen, dels betyder, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort.¹⁸

18. Spørgsmålene lod: *Har eksistensen af bundfradraget væsentlig betydning for, at du arbejder efter folkepensionsalderen?* og *Har eksistensen af bundfradraget betydet, at du arbejder flere timer efter folkepensionen, end du ellers ville have gjort?*

BUNDFRADRAGES BETYDNING FOR AT ARBEJDE

For samtlige folkepensionister i arbejde gælder, at kun 7 procent angiver, at bundfradraget har haft en væsentlig betydning for, at de arbejder. Ser vi alene på de folkepensionister i arbejde, der angiver, at de kender størrelsen af bundfradraget, finder vi imidlertid, at der er en langt større andel, der mener, at bundfradraget har væsentlig betydning for, at de arbejder, nemlig 23 procent. Indsnævrer vi gruppen af folkepensionister i arbejde yderligere til kun at bestå af dem, der ved, at bundfradraget er på 30.000 kr. årligt, finder vi en endnu større andel, der mener, at bundfradraget har en væsentlig betydning, nemlig 32 procent, se tabel 4.8.

TABEL 4.8

Folkepensionister, der arbejder på interviewtidspunktet, fordelt efter, om eksistensen af bundfradraget har væsentlig betydning for, om de arbejder efter folkepensionsalderen. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder, opdelt på alle folkepensionister, der arbejder på interviewtidspunktet, folkepensionister, der angiver, at de kender bundfradragets størrelse, og folkepensionister, der kender bundfradragets størrelse. Vægtet procent.

	Alle	Mænd	Kvinder
<i>Alle</i>			
Ja	7	8	4
Nej	88	86	90
Ved ikke	6	6	5
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	855	561	294
<i>Angiver at kende bundfradragets størrelse</i>			
Ja	23	27	11
Nej	76	73	86
Ved ikke	1	0	3
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	168	122	46
<i>Kender bundfradragets størrelse</i>			
Ja	32	42	10
Nej	68	58	88
Ved ikke	1	0	2
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	98	65	33

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

Uanset kendskab til størrelsen af bundfradraget eller ej finder vi, at mandlige i højere grad end kvindelige folkepensionister mener, at eksistensen af bundfradraget har betydning for, at de arbejder.

Alt i alt finder vi, at kun en lille andel af folkepensionisterne i arbejde mener, at eksistensen af bundfradraget har haft en væsentlig betydning for, at de arbejder efter folkepensionsalderen. Betydningen af reglerne ser imidlertid ud til at stige med graden af kendskabet til dem. Resultaterne tyder således på, at bundfradraget, hvis kendskabet til dets størrelse forøges, vil få en større betydning for, at folkepensionisterne arbejder, og dermed potentielt vil kunne bidrage til, at flere folkepensionister vælger at arbejde. Eksistensen af bundfradraget har tilsyneladende størst betydning for, at mandlige folkepensionister arbejder.

BUNDFRADRAGETS BETYDNING FOR ANTAL ARBEJDESTIMER

Kun 2 procent af de folkepensionister, der arbejder, angiver, at bundfradraget har betydet, at de arbejder flere timer efter folkepensionsalderen, end de ellers ville have gjort, se tabel 4.9. Denne andel stiger til 6-7 procent, når vi kun ser på de folkepensionister, der angiver at kende størrelsen af bundfradraget, og på dem, der faktisk kender størrelsen. Der er ikke de store kønsforskelle i denne sammenhæng.

TABEL 4.9

Folkepensionister, der arbejder på interviewtidspunktet, fordelt efter, om eksistensen af bundfradraget har betydet flere arbejdstimer end ellers. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder, opdelt på alle folkepensionister, der arbejder på interviewtidspunktet, på folkepensionister, der angiver de kender størrelsen på bundfradraget, og folkepensionister, der kender bundfradragets størrelse. Vægtet procent.

	Alle	Mænd	Kvinder
<i>Alle</i>			
Ja	2	2	2
Nej	93	92	95
Ved ikke	5	6	3
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	855	561	294
<i>Angiver at kende bundfradragets størrelse</i>			
Ja	6	5	8
Nej	94	95	92
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	168	122	46
<i>Kender bundfradragets størrelse</i>			
Ja	7	6	8
Nej	93	94	92
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	98	65	33

Resultaterne tyder således på, at bundfradraget ikke i særlig høj grad har fået folkepensionisterne til at arbejde flere timer, end de ellers ville have gjort. En forbedring af kendskabet til reglerne ser ikke ud til at gøre en nævneværdig forskel.

OPSAT PENSION OG NEDSAT BESKÆFTIGELSESKRAV

INDLEDNING

I dette kapitel er fokus rettet mod kendskabet til reglerne for opsat pension og betydningen af disse regler. Formålet med kapitlet er således at belyse, hvor godt personer på henholdsvis opsat pension, folkepension og efterløn kender disse regler, og hvordan de har opnået eller ønsker at opnå dette kendskab. Desuden ser vi på, hvordan muligheden for opsat pension påvirker beskæftigelsen. Afslutningsvis ser vi på kendskabet til ændringen i beskæftigelseskravet, der fulgte af aftalen om Jobplanen fra 2008, og om og i givet fald hvordan denne ændring har påvirket beskæftigelsen for personer over 65 år. I denne forbindelse undersøger vi også, om Jobplanen har medvirket til, at en bredere gruppe af personer gør brug af muligheden for opsat pension.

Hovedkonklusionerne i dette kapitel i forhold til det generelle kendskab til muligheden for opsat pension og betydningen heraf for beskæftigelsen er:

- Halvdelen af personerne på opsat pension har et godt kendskab til reglerne. Dette gælder kun for hver fjerde af folkepensionisterne og efterlønsmodtagerne. Mænd har generelt et bedre kendskab end kvinder, særligt blandt personer på opsat pension.

- Personer på opsat pension får især deres information om reglerne via kommunen, mens efterlønsmodtagere især får deres kendskab via a-kasser.
- Personer over 65 år har typisk opnået deres kendskab til reglerne omkring folkepensionsalderen, mens efterlønsmodtagere især har opnået deres kendskab ved 60-års-alderen.
- 14 procent af personerne på opsat pension med dårligt kendskab til reglerne har uden held forsøgt at få mere kendskab – andelen er større blandt mænd end blandt kvinder.
- Personer på opsat pension med dårligt kendskab til reglerne foretrækker at få eventuel fremtidig information via internettet.
- 9 ud af 10 af personerne på opsat pension angiver, at de ville arbejde efter pensionsalderen, selvom der ikke var mulighed for opsat pension.
- Kun 5 procent på opsat pension angiver, at eksistensen af ordningen betyder, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort.

Hovedresultaterne, hvad angår kendskabet til og betydningen af nedsættelsen af beskæftigelseskravet, er:

- 22 procent af personerne på opsat pension angiver, at de ved, hvor mange timer man mindst skal arbejde om året for at få opsat pension – det gælder især mænd. De tilsvarende andele for folkepensionister og efterlønsmodtagere er 2-3 procent.
- Blandt dem, der angiver at vide, hvor mange timer man mindst skal arbejde årligt for at få opsat sin pension, er det kun ca. 60 procent af personerne på opsat pension, ca. 20 procent af folkepensionisterne og 30 procent af efterlønsmodtagerne, der rent faktisk kan angive det korrekte timetal på 1.000 timer.
- Det nedsatte beskæftigelseskrav har ifølge personer på opsat pension ikke betydning for hverken, at de arbejder, eller for det antal timer, de arbejder.
- Efter at beskæftigelseskravet blev reduceret i 2008, er sammensætningen på køn ændret således, at der er en relativ større andel kvinder på opsat pension.
- Det ser derimod ikke ud til, at personer på opsat pension i dag er en bredere sammensat gruppe, når det gælder personernes uddannelsesniveau.

REGLERNE FOR OPSAT PENSION

Formålet med opsat pension er, at personer, der ønsker at fortsætte på arbejdsmarkedet i væsentligt omfang efter folkepensionsalderen, kan vælge at opsætte deres pension i stedet for at få deres løbende folkepension nedsat på grund af arbejdsindkomst. Opsat pension betyder således, at man udskyder det tidspunkt, hvor man begynder at modtage folkepension. Til gengæld får man senere forhøjet sin folkepension med et tillæg. Jo længere tid folkepensionen udskydes, jo større tillæg udbetales sammen med pensionen. Folkepensionen opsættes ved anmodning til kommunen. Det er i denne forbindelse en forudsætning, at der er søgt om folkepension. Ansøgning om henholdsvis folkepension og opsat pension kan indgives samtidig.

BESKÆFTIGELSESKRAVET – ÆNDRET MED JOBPLANEN

For at optjene tillæg skal man i dag arbejde mindst 1.000 timer om året i den tid, folkepensionen udskydes. Det svarer i gennemsnit til lidt over 19 timer om ugen. Før Jobplanen blev indført 1. juli 2008, var dette beskæftigelseskrav mindst 1.500 timer om året. Formålet med nedsættelsen af beskæftigelseskravet var at øge tilgangen til opsat pension. Personer på opsat pension skal hvert år dokumentere over for kommunen, at de opfylder beskæftigelseskravet. Hvis beskæftigelseskravet ikke er opfyldt inden for et kalenderår, optjenes der ikke tillæg for denne periode. I stedet udbetales et engangsbeløb, der svarer til den folkepension, der ville være udbetalt, hvis ikke pensionen var opsat. Man fortsætter på opsat pension, selv om man i et år får udbetalt engangsbeløbet.

VENTEPROCENT

Det tillæg, der udbetales sammen med folkepensionen efter overgang fra opsat pension til folkepension, udgør en fast procentdel af den udbetalte folkepension før skat. Dette beløb kaldes en "venteprocent". Den udregnede venteprocent udgør således det procentmæssige tillæg, som den løbende folkepension forhøjes med resten af pensionistens levetid. Når borgeren vælger at overgå til folkepension, udregner kommunen venteprocenten. Venteprocenten opgøres som forholdet mellem det antal måneder, pensionen har været opsat, og den gennemsnitlige middellevetid for personer på den alder, som borgeren har ved overgang til folkepension. Middellevetiden offentliggøres hvert år af Social- og Integrationsmi-

nisteriet. For eksempler på beregning af venteprocenten henvises til Social- og Integrationsministeriets hjemmeside (2012a).

TIDSPERSPEKTIV

Folkepensionen kan alt i alt udskydes i højst 10 år. Man kan godt udskyde folkepensionen, selvom man i en periode har modtaget folkepension. Folkepensionen kan også udskydes, selvom man har udskudt folkepension tidligere og nu modtager folkepension forhøjet med et tillæg. Man kan dog højst udskyde pensionen og optjene tillæg to gange.

KENDSKAB TIL REGLERNE GENERELT

I dette afsnit undersøger vi, i hvor høj grad henholdsvis personer på opsat pension, folkepensionister og efterlønsmodtagere kender reglerne for at få opsat pension. Vi har spurgt dem, om deres kendskab er ”indgående”, ”overordnet”, eller ”overfladisk”, eller om de ”slet intet” kendskab har til reglerne, eller om de ikke ved, om de kender dem.¹⁹ For nærmere beskrivelse af disse kategorier, se kapitel 4.

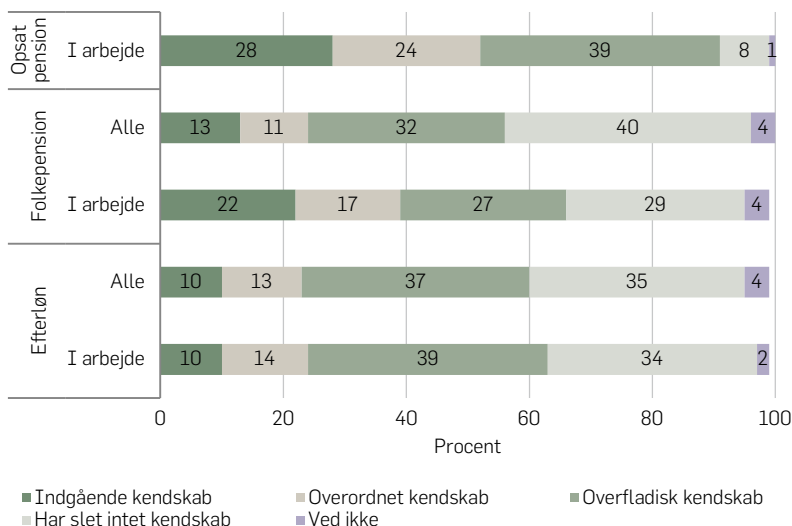
Ikke overraskende har personer på opsat pension generelt et bedre kendskab til reglerne herfor end både folkepensionister og efterlønsmodtagere, se figur 5.1. 52 procent af personerne på opsat pension har et godt, dvs. et ”indgående” eller et ”overordnet”, kendskab til reglerne, mod kun 23-24 procent af personerne på henholdsvis folkepension og efterløn. For folkepensionister gælder, at kendskabet er størst for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet.

Der er forskel på kendskabet til reglerne blandt de kvinder og mænd over 65 år, der er i arbejde på interviewtidspunktet, se figur 5.2. For både personer på opsat pension og folkepensionister gælder således, at mænd i højere grad angiver at have et godt kendskab til reglerne end kvinder. Forskellen er størst for personer på opsat pension. Her angiver 61 procent af mændene at have et godt kendskab mod kun 34 procent af kvinderne. Resultaterne tyder på, at et godt kendskab til opsat pension ikke er en forudsætning for at gøre brug af ordningen.

19. Spørgsmålet lød: *Hvordan er dit kendskab til reglerne for at få opsat folkepension?*

FIGUR 5.1

Personer på opsat pension, folkepension og efterløn, fordelt efter graden af kendskab til reglerne for at få opsat pension. Opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

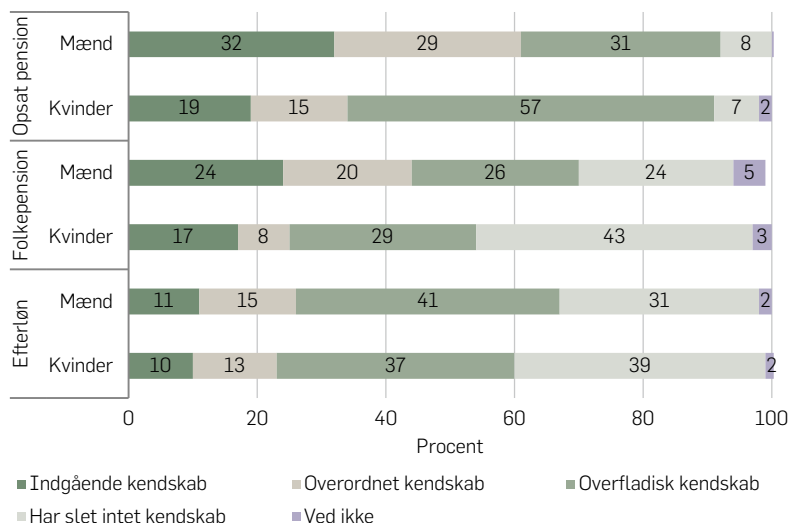

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag: Opsat pension: I arbejde = 297. Folkepension: Alle = 1.638, I arbejde = 877. Efterlønsmodtagere: Alle = 1.422, I arbejde = 723. Indgående kendskab er i spørgeskemaet defineret som: "Du kender nøje reglerne konsekvenser for din situation og mulige dispositioner". Overfladisk kendskab er defineret som: "Du har hørt om ordningen, men kan ikke overskue ordningens konsekvenser for dig selv". Søjlerne summerer ikke til 100, pga. afrunding til hele tal.

Amilon m.fl. (2008) har undersøgt, om folkepensionister har hørt om opsat pension. De finder, at 55 procent af folkepensionisterne uden arbejde tidligere har hørt om opsat pension. Den tilsvarende andel for folkepensionister i arbejde er 66 procent. Hvis man sammenligner disse resultater med vores undersøgelse, vil kategorierne "indgående", "overordnet" og "overfladisk" kendskab dække over, at personerne har kendskab til ordningen. I vores undersøgelse er den samlede andel for disse tre kategorier 56 procent for alle folkepensionister, og 67 procent for folkepensionister i arbejde. Der er således stor grad af overensstemmelse mellem resultaterne i Amilon m.fl. for 2008 og vore resultater for 2011. Dette tyder på, at andelen af folkepensionister, der har hørt om opsat pension, ikke er steget siden 2008. Vi kan dog ikke sige noget om, hvorvidt de, der har hørt om ordningen, har et bedre kendskab i dag end i 2008.

FIGUR 5.2

Personer på opsat pension, folkepension og efterløn, der er i arbejde på interview-tidspunktet, fordelt efter graden af kendskab til reglerne for at få opsat pension. Opgjort særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Opsat pension: Mænd = 226, Kvinder = 71. Folkepension: Mænd = 574, Kvinder = 303. Efterlønsmodtagere: Mænd = 368, Kvinder = 355. Indgående kendskab er i spørgeskemaet defineret som: "Du kender nøje reglernes konsekvenser for din situation og mulige dispositioner". Overfladisk kendskab er defineret som: "Du har hørt om ordningen, men kan ikke overskue ordningens konsekvenser for dig selv". Søjlerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

HVORDAN FORBEDRES KENDSKABET TIL REGLERNE?

Formålet med dette afsnit er at give inspiration til, hvordan fremtidige initiativer rettet mod at forbedre kendskabet til reglerne for opsat pension bør udformes. Som i kapitel 4 ser vi derfor også her for det første nærmere på, hvor, hvordan og hvornår personer med et godt kendskab til reglerne, har opnået dette kendskab. For det andet belyser vi, om personer med dårligt kendskab har forsøgt at få mere information om reglerne, og hvordan de vil foretrække at få mere information om disse regler, hvis de skulle få behov for det.

PERSONER MED GODT KENDSKAB TIL REGLERNE

I dette afsnit fokuserer vi på, hvordan, hvor og hvornår personer, der ifølge eget udsagn har et godt kendskab til reglerne for at få opsat pension, har opnået dette kendskab. Godt kendskab defineres som nævnt som et ”indgående” eller et ”overordnet” kendskab.

HVORDAN HAR DE FÅET ET GODT KENDSKAB?

Vi finder, at de personer på opsat pension, der har et godt kendskab til reglerne om opsat pension, især har fået deres information via internettet og via pjecer. Folkepensionister med et godt kendskab har især fået deres kendskab via pjecer og dernæst via personlig rådgivning, mens efterlønsmodtagere i stort set lige stort omfang har fået deres information via disse tre kilder, se tabel 5.1.²⁰

TABEL 5.1

Andel af personer på opsat pension, folkepension og efterløn, der har et indgående eller et overordnet kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen, opdelt efter, hvilken form for information, de har opnået kendskabet fra. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Form for information	Opsat pension	Folkepension		Efterløn	
	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
<i>Alle</i>					
Internettet	41	26	42	42	44
Pjecer	41	42	28	38	51
Personlig rådgivning	32	36	33	37	45
Andet	19	28	23	31	34
Uvægtet procentgrundlag	175	608	367	362	186
<i>Mænd</i>					
Internettet	42	36	44	40	43
Pjecer	41	44	26	40	60
Personlig rådgivning	29	30	31	41	56
Andet	19	25	24	31	35
Uvægtet procentgrundlag	136	392	249	180	97
<i>Kvinder</i>					
Internettet	37	13	28	44	47
Pjecer	44	40	35	37	36
Personlig rådgivning	42	42	43	34	27
Andet	16	32	18	31	33
Uvægtet procentgrundlag	39	216	118	182	89

Anm.: olonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

20. Spørgsmålet lød: *Hvordan har du fået kendskab til reglerne?*

Når vi sammenligner ”alle” folkepensionister med folkepensionister ”i arbejde”, finder vi, at ”alle” især har fået deres information via pjecer, mens folkepensionister ”i arbejde” især har fået deres kendskab via internettet.

Det er også blandt folkepensionisterne, at vi især finder forskelle, når vi sammenligner kvinder og mænd. De kvindelige folkepensionisters kendskab stammer således i mindre grad fra internettet og i højere grad fra personlig rådgivning, end det er tilfældet for de mandlige folkepensionister.

HVOR HAR DE FÅET KENDESKAB?

Vi finder, at personer på opsat pension især har fået deres kendskab via kommunen, mens efterlønsmodtagere især har fået kendskabet via a-kasse eller fagforening, se tabel 5.2.²¹ Folkepensionisterne er spredt over flere forskellige kilder, herunder især kommune, fagforening, omgangskreds og ”andet”. De største forskelle mellem ”alle” og dem, der er ”i arbejde” på interviewtidspunktet, finder vi blandt folkepensionister. De, der arbejder, har i mindre grad fået deres kendskab via fagforening og kollegaer end ”alle”.

TABEL 5.2

Andel af personer på opsat pension, folkepension og efterløn, der har et indgående eller et overordnet kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker folkepensionen, opdelt efter kilder til information. Opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Kilde til information	Opsat pension	Folkepension		Efterløn	
	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
Jobcenter	3	5	1	3	0
Kommune i øvrigt, fx socialkontor	53	30	33	11	10
A-kasse	5	18	12	43	40
Fagforening	5	28	14	42	36
Arbejdsgiver	3	9	4	5	6
Organisationer, fx Ældresagen	9	13	14	7	10
Kollegaer	13	16	6	17	17
Omgangskreds	14	26	22	33	22
Pensionskasse	10	9	8	13	13
Andet	22	25	28	26	19
Uvægtet procent-grundlag	175	608	367	362	186

Anm.: olonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

21. Spørgsmålet lød: *Hvor har du fået kendskab til reglerne?*

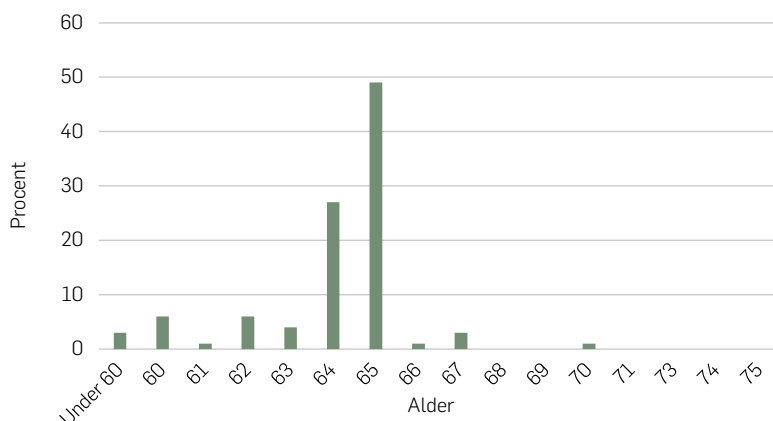
De mest markante kønsforskelle er, at kvinder i højere grad end mænd på opsat pension har fået informationen via personlig rådgivning, mandlige folkepensionister har i højere grad end kvindelige folkepensionister fået informationen via internettet, mens mandlige og kvindelige efterlønsmodtagere i arbejde adskiller sig ved, at mænd i højere grad har fået informationen via pjecer, mens kvinder i højere grad har fået den via personlig rådgivning.

HVORNÅR HAR DE FÅET KENDSKAB?

Vi har også undersøgt, i hvilken alder de personer, der angiver at have et godt kendskab til reglerne, har opnået dette kendskab.²² Blandt folkepensionisterne og efterlønsmodtagere angiver næsten en fjerdedel, at de ikke ved, hvornår de fik kendskab til reglerne for at få opsat pension. De personer, der er på opsat pension, ved i højere grad, i hvilken alder de opnåede kendskab til reglerne. Kun 9 procent af personerne på opsat pension angiver således, at de ikke ved, hvornår de fik deres kendskab. I det følgende ser vi på aldersfordelingen for de personer, som angiver en alder for, hvornår de fik kendskab til reglerne.

FIGUR 5.3

Personer på opsat pension, der er i arbejde på interviewtidspunktet og kan angive en alder for opnåelse af kendskab til reglerne for opsat pension, fordelt efter alder ved opnåelse af kendskab. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag: I arbejde = 158.

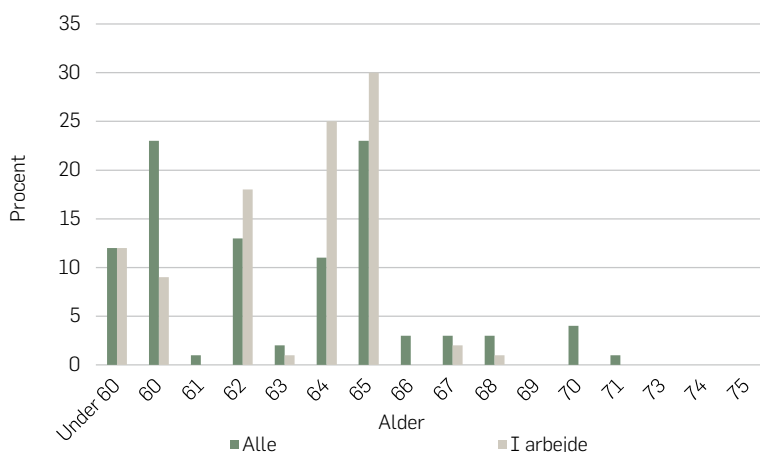
22. Spørgsmålet lod: *Hvor gammel var du, da du fik kendskab til disse regler?*

Personer på opsat pension angiver, at de især har fået deres kendskab i en alder af 65 år, men der er også en større andel, der har fået kendskabet som 64-årige, se figur 5.3 Således angiver hver anden, at de har fået deres kendskab som 65-årige, mens hver fjerde har fået deres kendskab som 64-årige.

”Alle” folkepensionister har især opnået deres kendskab i en alder af 60 eller 65 år, se figur 5.4. Dette gælder 23 procent af dem, der kan angive en alder. Ser vi alene på de folkepensionister, der er ”i arbejde”, finder vi, at de i højere grad end ”alle” har fået deres kendskab ved 62, 64 eller 65 år, mens de i mindre grad har fået deres kendskab ved 60 år.

FIGUR 5.4

Personer på folkepension, der angiver en alder for opnåelse af kendskab til reglerne for at få opsat pension. Opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag: Alle = 518, i arbejde = 311.

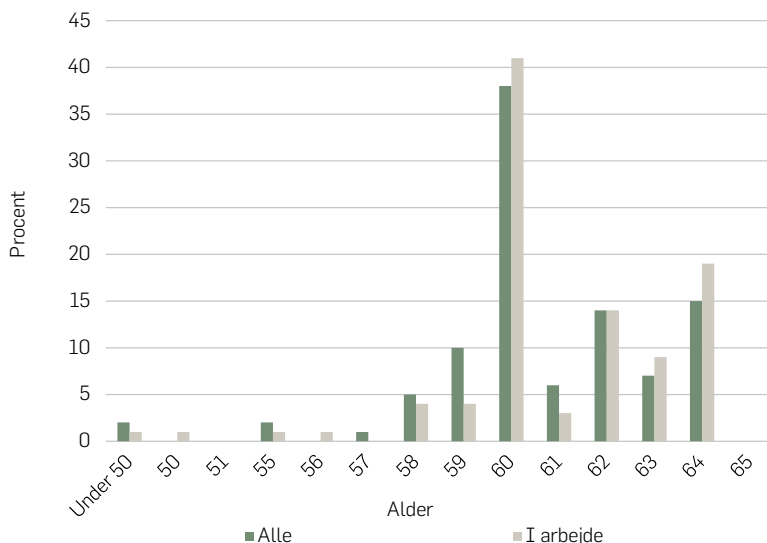
Efterlønsmodtagere har især opnået deres kendskab i en alder af 60 år. Dette gælder således 38 pct, se figur 5.5. Der er en svag tendens til, at efterlønsmodtagere ”i arbejde” har opnået deres kendskab ved en højere alder end ”alle” efterlønsmodtagere.

Alt i alt har folkepensionister især opnået deres kendskab, da de var 60 eller 65 år, personer på opsat pension har især opnået deres kendskab som 64-årige eller især som 65-årige, mens efterlønsmodtagere især

har opnået deres kendskab i en alder af 60 år, altså på det tidspunkt, hvor de typisk får adgang til efterløn.

FIGUR 5.5

Personer på efterløn, der angiver en alder for opnåelse af kendskab til reglerne for at få opsat pension. Opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag: Alle = 294, i arbejde = 159.

PERSONER MED DÅRLIGT KENDSKAB TIL REGLERNE

I dette afsnit tager vi udgangspunkt i de personer, der angiver, at de har et dårligt kendskab til reglerne for at få opsat pension, dvs. personer, der på spørgsmålet om graden af kendskab til reglerne for opsat pension svarer ”overfladisk”, ”slet ikke” eller ”ved ikke”. Formålet med afsnittet er at undersøge, om disse personer tidligere har forsøgt at få et bedre kendskab til reglerne for opsat pension, og hvor de vil foretrække at få information i fremtiden, hvis de har brug for det.

HAR DE FORSØGT AT FÅ INFORMATION?

Generelt set har relativt få af de personer, der har et dårligt kendskab til reglerne for opsat pension, forsøgt at få mere information om reglerne,

se tabel 5.3.²³ Det vil sige, at det dårlige kendskab til reglerne typisk er en følge af, at de adspurgte ikke har gjort en indsats for at få et bedre kendskab.

Blandt folkepensionister har relativt flere af personerne i ”arbejde” end af ”alle” forsøgt at få mere information. Blandt de, der arbejder på interviewtidspunktet, er andelen, der har forsøgt at få mere information, 14 procent for personer på opsat pension mod kun 7 og 9 procent for personer på henholdsvis folkepension og efterløn. Desuden har mænd typisk i højere grad end kvinder forsøgt at få mere information om reglerne.

TABEL 5.3

Personer på opsat pension, folkepension og efterløn, der har et dårligt kendskab til reglerne for at få opsat pension, fordelt efter, om de tidligere har forsøgt at få mere information om reglerne. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

	Opsat pension	Folkepension		Efterløn	
	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
<i>Alle</i>					
Ja	14	3	9	5	7
Nej	84	97	90	94	89
Ved ikke	2	0	1	1	4
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	122	1.029	510	1.060	537
<i>Mænd</i>					
Ja	18	3	11	8	10
Nej	80	97	88	91	84
Ved ikke	2	0	0	1	6
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	90	590	325	531	271
<i>Kvinder</i>					
Ja	8	2	5	4	2
Nej	90	98	94	95	97
Ved ikke	1	0	1	1	1
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	32	439	185	266	263

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

HVORDAN FORETRÆKKER DE AT FÅ INFORMATIONEN?

Vi har undersøgt, hvordan de personer der selv angiver, at de har et dårligt kendskab til reglerne, vil foretrække at få information om reglerne i

23. Spørgsmålet lød: *Har du tidligere forsøgt at få mere information om reglerne?*

fremtiden, hvis de skulle få behov for det.²⁴ Vi finder, at personer på opsat pension især gerne vil have mere information via internettet, mens folkepensionister og efterlønsmodtagere især gerne vil have information via personlig rådgivning. Dette gælder især for dem, der arbejder på interviewtidspunktet, se tabel 5.4.

Blandt folkepensionister foretrækker mænd i højere grad end kvinder at få informationen via internettet, blandt personer på folkepension og opsat pension foretrækker kvinder i højere grad end mænd at få informationen via pjecer, og blandt efterlønsmodtagere ”i arbejde” foretrækker kvinder i højere grad end mænd at få personlig rådgivning.

TABEL 5.4

Andel af personer på opsat pension, folkepension og efterløn med dårligt kendskab til reglerne for at få opsat pension, opdelt efter, hvilken form de foretrækker for eventuel fremtidig information, hvis de skulle for behov for det. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Former for information	Opsat pension	Folkepension		Efterløn	
	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
<i>Alle</i>					
Internettet	70	35	49	48	54
Pjecer	48	39	41	36	45
Personlig rådgivning	45	45	62	56	67
Andet	7	8	8	16	11
Uvægtet procentgrundlag	122	1.026	509	1.060	537
<i>Mænd</i>					
Internettet	65	44	61	51	54
Pjecer	29	32	35	38	48
Personlig rådgivning	56	38	65	53	57
Andet	11	7	11	17	13
Uvægtet procentgrundlag	90	587	324	531	271
<i>Kvinder</i>					
Internettet	76	28	26	46	54
Pjecer	71	46	53	35	43
Personlig rådgivning	31	50	56	60	80
Andet	3	9	4	15	10
Uvægtet procentgrundlag	32	439	185	529	266

Anm.: olonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

24. Spørgsmålet lød: Hvis du skulle få behov for at få mere information i fremtiden, hvordan vil du så foretrække at få information?

BETYDNINGEN AF OPSAT PENSION

Vi ser i dette afsnit på, om personer, der er på opsat pension på interviewtidspunktet, angiver at ville arbejde, hvis de ikke havde mulighed for at opsætte deres pension. Vi undersøger også, om muligheden for at opsætte pensionen betyder, at de vurderer, at de vil arbejde flere timer, end de ellers ville have gjort.²⁵

Cirka 9 ud af 10 af personerne på opsat pension angiver, at de ville arbejde, selvom de ikke havde mulighed for at være på opsat pension, se tabel 5.5. Dette gælder både kvinder og mænd.

TABEL 5.5

Personer på opsat pension, der er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter, om ville arbejde efter folkepensionsalderen, hvis der ikke var mulighed for opsat pension. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

	Alle	Mænd	Kvinder
Ja	88	87	90
Nej	4	5	4
Ved ikke	8	8	7
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	297	226	71

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

Vi har også spurgt, om muligheden for opsat pension betyder, at personer på opsat pension arbejder flere timer efter folkepensionsalderen, end de ellers ville have gjort. Kun en meget lille andel af personerne på opsat pension, nemlig 5 procent, angiver, at muligheden for opsat pension betyder, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort, se tabel 5.6. Her arbejder mænd i lidt højere grad end kvinder flere timer, end de ellers ville have gjort.

Alt i alt finder vi således, at eksistensen af opsat pension ifølge de adspurgtes egne udsagn ikke har nævneværdig betydning for hverken, at de arbejder, eller hvor meget de arbejder.

25. Spørgemålene lod: *Hvis der ikke var mulighed for opsat pension, ville du så arbejde efter folkepensionsalderen? og Har muligheden for opsat pension betydet, at du arbejder flere timer efter folkepensionsalderen, end du ellers ville have gjort?*

TABEL 5.6

Personer på opsat pension, der er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter, om muligheden for opsat pension betyder, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

	Alle	Mænd	Kvinder
Ja	5	6	3
Nej	90	87	95
Ved ikke	5	7	2
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	297	226	71

KENDSKAB TIL DET ÆNDREDE BESKÆFTIGELSESKRAV

I forbindelse med gennemførelsen af Jobplanen i 2008 blev beskæftigelseskravet for at kunne få opsat pension nedsat fra 1.500 til 1.000 timer. Vi undersøger, om de adspurgte ved, hvad beskæftigelseskravet er i dag. Vi har først spurgt personer på henholdsvis opsat pension, folkepension og efterløn, om de ved, hvor mange timer man mindst skal arbejde for at få opsat pension, og dernæst, hvor stort beskæftigelseskravet er.²⁶ På den måde kan vi skelne mellem de personer, der tror, de ved, hvad beskæftigelseskravet er og de personer, der kender det faktiske antal timer.

Personer på opsat pension angiver som forventet i højere grad end folkepensionister og efterlønsmodtagere, at de ved, hvad beskæftigelseskravet er, se tabel 5.7. Det er imidlertid overraskende, at kun 1 ud af 5 af disse personer angiver at kende kravet. For personer over 65 år, der er i arbejde, gælder, at mænd i højere grad end kvinder angiver at kende beskæftigelseskravet.

Vi har som nævnt bedt de personer, der angiver, at de ved, hvor mange timer man mindst skal arbejde om året for at få opsat pension, om at angive antal timer. Vi har efterfølgende delt besvarelsene op i tre kategorier: De, der angiver et beskæftigelseskrav på mindre end 1.000 timer, de, der angiver 1.000 timer, som er det korrekte antal timer, og dem, der angiver mere end 1.000 timer. Personer på opsat pension er som forventet den gruppe, hvor relativt flest ved, hvor stort beskæftigelseskravet er i dag, se tabel 5.8. 2 ud af 3 i denne gruppe angiver således

26. Spørgsmålene lød: *Ved du, hvor mange timer om året man mindst skal arbejde for at få opsat pension i dag?* og *Hvor mange timer drejer det sig om årligt?*

1.000 timer. De personer på opsat pension, der ikke kender det korrekte antal, angiver typisk et tal over 1.000 timer. Blandt folkepensionister og efterlønsmodtagere er kendskabet til størrelsen af beskæftigelseskravet størst blandt dem, der arbejder. Blandt ”alle” er der kun 21 og 30 procent af henholdsvis folkepensionister og efterlønsmodtagere, der angiver det korrekte antal timer mod cirka halvdelen i begge grupper blandt dem, der er ”i arbejde”. Blandt personer på opsat pension, blandt ”alle” folkepensionister og blandt efterlønsmodtagere ”i arbejde” angiver mænd oftere det korrekte antal timer end kvinder.

TABEL 5.7

Personer på opsat pension, folkepension og efterløn, fordelt efter kendskab til, hvor mange timer man mindst skal arbejde om året for at få opsat pension. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

	Opsat pension	Folkepension		Efterløn	
	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
<i>Alle</i>					
Ja	22	2	7	3	4
Nej	78	98	93	97	96
Ved ikke	0	0	0	0	0
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	297	1.633	876	1.422	723
<i>Mænd</i>					
Ja	29	3	9	3	4
Nej	71	97	91	97	96
Ved ikke	0	0	0	0	0
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	226	979	573	711	368
<i>Kvinder</i>					
Ja	9	2	2	4	4
Nej	91	98	98	96	96
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	71	654	303	711	355

Alt i alt angiver personer på opsat pension som forventet oftere det korrekte beskæftigelseskrav end både folkepensionister og efterlønsmodtagere. Blandt folkepensionister og efterlønsmodtagere er kendskabet bedst blandt dem, der arbejder på interviewtidspunktet.

TABEL 5.8

Personer på opsat pension, folkepension og efterløn, der angiver, at de ved, hvor mange timer man mindst skal arbejde om året for at få opsat pension, fordelt efter, hvor stort de mener, at beskæftigelseskravet, der blev indført i 2008, er. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent

	Opsat pension	Folkepension		Efterløn	
	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
<i>Alle</i>					
Under 1.000 timer	9	46	41	23	15
1.000 timer	61	21	51	30	53
Over 1.000 timer	29	34	9	47	33
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	75	70	43	59	40
<i>Mænd</i>					
Under 1.000 timer	9	36	41	1	8
1.000 timer	65	26	50	27	58
Over 1.000 timer	26	38	8	71	33
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	65	47	33	32	24
<i>Kvinder¹</i>					
Under 1.000 timer	10	60	33	40	25
1.000 timer	40	13	56	31	44
Over 1.000 timer	50	27	11	28	31
I alt	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	10	23	10	27	16

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

1. Fordelingen for kvinder bør fortolkes med forsigtighed i de kategorier, hvor der er under 20 personer, der har svaret.

BETYDNING AF DET ÆNDREDE BESKÆFTIGELSESKRAV

Vi fandt som nævnt, at eksistensen af opsat pension tilsyneladende ikke har væsentlig betydning hverken for, om personer på opsat pension arbejder efter folkepensionsalderen eller for det antal timer, de arbejder. I dette afsnit ser vi på, hvor mange timer personer på opsat pension forventede at arbejde i 2011. Desuden undersøger vi, om det nedsatte beskæftigelseskrav har betydning for, at de arbejder efter folkepensionsalderen, og om de som følge heraf arbejder flere eller færre timer end de ellers ville have gjort.

Vi har opdelt det antal timer, som personerne på opsat pension angiver, at de regner med at arbejde i 2011, i fire kategorier: mindre end 1.000 timer (dvs. under beskæftigelseskravet), fra 1.000 op til 1.500 timer, fra 1.500 op til 2.000 timer og fra 2.000 og til og med 4.000 timer. Kun 3

procent forventer at arbejde mindre end beskæftigelseskravet, tabel 5.9.²⁷ Halvdelen forventer at arbejde mellem 1.500 og 1.999 timer. Især mænd befinder sig i denne kategori, mens kvinder typisk regner med at arbejde mellem 1.000 og 2.000 timer.

Resultaterne antyder, at langt de fleste på opsat pension formentlig alligevel har en ide om, hvad den nedre grænse sådan cirka er, selvom mange angiver, at de ikke kender det præcise beskæftigelseskrav. En anden forklaring kan være, at de på et tidspunkt har undersøgt, om de med et givet job opfylder kravene for at opsætte deres pension. Efterfølgende har de glemt, hvad det præcise beskæftigelseskrav var.

TABEL 5.9

Personer på opsat pension, der er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter, hvor mange timer de regner med at arbejde i 2011. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Vurderet beskæftigelseskrav	Alle	Mænd	Kvinder
Under 1.000 timer	3	3	4
1.000-1.499 timer	23	13	44
1.500-1.999 timer	51	56	41
2.000-4.000 timer	21	27	10
Ved ikke	1	0	2
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	297	226	71

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

Vi har også spurgt personer på opsat pension, om det reducerede krav til antal arbejdstimer har haft en væsentlig betydning for, at de arbejder efter folkepensionsalderen.²⁸ Stort set ingen af de adspurgte mener, at det reducerede beskæftigelseskrav har haft betydning i denne forbindelse, se tabel 5.10. Vi når frem til stort set samme resultat, når vi alene ser på de personer, der kender det aktuelle beskæftigelseskrav.

Endelig undersøger vi, om det nedsatte beskæftigelseskrav har haft en betydning for, hvor mange timer personer på opsat pension arbejder. For langt størstedelen gælder, at det reducerede beskæftigelseskrav ifølge deres eget udsagn ikke har haft betydning for, hvor mange

27. Spørgsmålet lød: *Hvor mange timer regner du med at arbejde i år – sådan cirka?*

28. Spørgsmålet lød: *Har det nedsatte krav til antal arbejdstimer for personer på opsat pension væsentlig betydning for, at du arbejder efter folkepensionsalderen?*

timer de arbejder, se tabel 5.11.²⁹ Kun 3 procent angiver, at det reduce-rede krav har betydet, at de arbejder færre timer, end de ellers ville have gjort, mens kun 1 procent angiver, at de arbejder mere som følge af det nedsatte beskæftigelseskrav.

TABEL 5.10

Personer på opsat pension, der er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter, om det nedsatte krav til antal arbejdstimer for personer på opsat pension har væsentlig betydning for, at de arbejder efter folkepensionsalderen. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

	Alle	Mænd	Kvinder
Ja	2	3	.
Nej	95	94	96
Ved ikke	3	3	4
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	297	226	71

Vi har undersøgt, om andelen, der mener, at det ændrede beskæftigelseskrav har haft væsentlig betydning for henholdsvis deres beskæftigelse og deres timetal, er større blandt dem, der mener at kende størrelsen af beskæftigelseskravet. Vi finder, at dette ikke er tilfældet.³⁰

TABEL 5.11

Personer på opsat pension, der er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter, om det nedsatte beskæftigelseskrav betyder, at de arbejder flere eller færre ti-mer efter folkepensionsalderen, end de ellers ville have gjort. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

	Alle	Mænd	Kvinder
Ja, flere timer	1	1	0
Ja, færre timer	3	3	2
Nej, har ikke betydning	93	91	96
Ved ikke	4	4	2
I alt	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	297	226	71

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

29. Spørgsmålet lød: *Har det nedsatte krav til antal arbejdstimer for personer på opsat pension betydet, at du arbejder flere eller færre timer efter folkepensionsalderen, end du ellers ville have gjort?*

30. Resultatet er ikke vist i nogen tabel.

Alt i alt kan vi konkludere, at det nedsatte beskæftigelseskrav ifølge de adspurgtes eget udsagn ikke har haft betydning for hverken, om de arbejder, eller for det antal timer, de arbejder.

SAMMENLIGNING MED RESULTATER AF REGISTERANALYSE

Ejsing (2011) har med udgangspunkt i registerdata undersøgt, om det nedsatte beskæftigelseskrav har medført, dels at personer på opsat pension arbejder færre timer, dels om flere personer vælger opsat pension.

Ejsing (2011) finder, at personer på opsat pension i gennemsnittet arbejder 45 timer færre i 2009 end i 2007, dvs. at det nedsatte beskæftigelseskrav ser ud til at have medført et fald i antallet af arbejdede timer. Dette fald er imidlertid relativt lille set i forhold til, at personer på opsat pension kan arbejde 500 timer mindre om året efter nedsættelse af beskæftigelseskravet. Resultatet stemmer dermed overens med vores resultater, der viser, at kun 3 procent af personerne på opsat pension ifølge eget udsagn arbejder færre timer som følge af det nedsatte beskæftigelseskrav.

Ejsing (2011) finder imidlertid også, at sandsynligheden for, at en gennemsnitsperson³¹ er på opsat pension er steget fra 9 procent til 11 procent fra 2007 til 2009. En tredjedel af stigningen tilskrives, at personer over 65 år, der i forvejen er i beskæftigelse, overgår til opsat pension, mens to tredjedele drejer sig om personer, der alternativt ville have været gået på folkepension. Resultaterne i Ejsing lægger således op til, at nedsættelsen af beskæftigelseskravet har medført, at flere personer vælger at gå på opsat pension. Samtidig viser undersøgelsen, at denne stigning ikke blot kan tilskrives, at nedsættelsen af beskæftigelseskravet medfører en omklassificering af personer, der alligevel ville have arbejdet. Der er dog ikke tale om nogen stor effekt, omend resultaterne i Ejsing (2011) antyder, at nedsættelsen af beskæftigelseskravet har en lidt større effekt, end vores undersøgelse viser.

Imidlertid kan den begrænsede stigning i brugen af opsat pension, som fremgår af Ejsing (2011), helt eller delvist være en følge af andre ændringer end nedsættelsen af beskæftigelseskravet. I samme periode steg beskæftigelsesfrekvensen blandt personer over 65 år således generelt, se Larsen m.fl. (2012). Dertil kommer, at den forøgede brug af opsat pension kan være en følge af, at de, der kender ordningen, har fået et forbedret kendskab til den. Alt i alt ændrer resultaterne i Ejsing (2011)

31. En gennemsnitsperson er evalueret i gennemsnittet af de forklarende variable (Ejsing, 2011).

dermed ikke vores konklusion om, at nedsættelsen af beskæftigelseskravet hidtil ser ud til at have haft meget begrænset betydning for, at personer på opsat pension arbejder.

ER SAMMENSÆTNINGEN AF PERSONER PÅ OPSAT PENSION ÆNDRET EFTER JOBPLANEN?

Vi sammenligner i dette afsnit sammensætningen af personer på opsat pension før og efter gennemførelsen af Jobplanen, hvad angår fordelingen på køn og uddannelse. Formålet er at få et indblik i, om det ændrede beskæftigelseskrav har bidraget til, at en bredere gruppe af personer har tilmeldt sig opsat pension. Det er dog ikke muligt at skelne mellem, om udviklingen over tid er et resultat af Jobplanen eller af andre ting, fx den generelle tendens til, at flere over 65 år arbejder, eller at kendskab til reglerne er forbedret.

Vi foretager sammenligningerne på basis af dels vore egne tal for 2011, dels en registerbaseret opgørelse for perioden 2004-2006 fra Amilon m.fl. (2008).³² Af hensyn til sammenligneligheden med Amilon m.fl. (2008) fokuserer vi her på alle, der er tilmeldt opsat pension, og ikke, som i den resterende del af kapitlet, kun på dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet.

KØN

Omkring 70 procent af personerne på opsat pension i 2011 er mænd, se tabel 5.12. Andelen af mænd var imidlertid endnu større i perioden 2004-2006, hvor ca. 80 procent var mænd. Der er med andre ord sket en forskydning i retning af, at relativt flere kvinder i dag er på opsat pension. Denne udvikling er også påvirket af generationsforskelle, se også Larsen m.fl. (2012).

Selvom nedsættelsen af beskæftigelseskravet som nævnt tilsyneladende ikke har haft nævneværdig betydning for, at personer på opsat

32. Opgørelsen af personer på opsat pension i Amilon m.fl. (2008) omfatter ikke alle brugere af ordningen i perioden 2004-2006, men derimod kun de brugere, der er født i 1937-1941. Hos Amilon m.fl. er argumentet for denne afgrænsning, at størstedelen af de tilmeldinger til ordningen, der finder sted i perioden 1. juli 2004 til 31. december, er personer i født i 1937-1941. Vores sammenligning med resultaterne i Amilon m.fl. (2008) er derfor baseret på en forudsætning om, at sammensætningen af personerne født i 1937-41 på køn og uddannelse er repræsentativ for alle de personer, der var på opsat pension i perioden 2004-2006.

pension arbejder, kan den ændrede kønssammensætning tyde på, at ned-sættelsen har gjort opsat pension til en mere attraktiv mulighed for kvinder, der arbejder.

TABEL 5.12

Personer tilmeldt opsat pension, fordelt efter køn. Særskilt for 2004-2006 (procent) og 2011 (vægtet procent).

	2004-2006	2011
Mænd	81	71
Kvinder	19	29
I alt	100	100
Beregningsgrundlag	5.696	306 ¹

1. Vægtet beregningsgrundlag

Kilde: Amlon m.fl. (2008) og egne beregninger.

UDDANNELSE

Sammenligningen, hvad angår køn, må siges at være ret pålidelig, fordi opgørelserne i begge tilfælde er baseret på registerdata.³³ Der er imidlertid usikkerhed forbundet med at sammenligne uddannelsesoplysninger, der er baseret på henholdsvis register- og spørgeskemadata. Problemet består i, at den enkelte ikke nødvendigvis selv ved, hvilket niveau vedkommendes højest fuldførte uddannelse ligger på. Vi foretager derfor sammenligningen med forsigtighed.

Der ser ikke ud til at være sket nævneværdige forskydninger i uddannelsessammensætningen blandt personer på opsat pension fra perioden 2004-2006 til 2011, se tabel 5.13. Der er ganske vist relativt set lidt flere i 2011, der har en lang videregående uddannelse, og lidt færre, der har en mellemlang videregående uddannelse. Disse forskelle er dog så små, så de blot kan være (delvis) forårsaget af misvisende selvrapportering for 2011 og/eller forskydninger i det generelle uddannelsesniveau imellem de to perioder. Under alle omstændigheder er der ikke tegn på, at opsat pension bruges af en bredere gruppe i dag end tidligere, når det gælder uddannelse.

Alt i alt tyder vores sammenligninger på, at en bredere gruppe af personer gør brug af ordningen, idet relativt flere kvinder har tilmeldt sig ordningen. Derimod ser der ikke ud til at være sket nævneværdige ændringer i uddannelsessammensætningen.

33. Spørgeskemaundersøgelsen er således koblet med registeroplysninger om køn og alder.

TABEL 5.13

Personer tilmeldt opsat pension, fordelt efter højeste opnåede uddannelse. Særskilt for 2004-2006 (procent) og 2011 (vægtet procent).

Uddannelse	2004-2006	2011
Grundskole/gymnasial/ erhvervsfaglig ¹	44	46
Kort videregående	5	2
Mellemlang videregående	20	12
Lang videregående	32	41
I alt	100	100
Beregningsgrundlag	5.498	306 ²

1. Grundskole og gymnasial og erhvervsfaglig uddannelse er slået sammen i én kategori for at formindske usikkerheden forbundet med selvrapportering for 2011.

2. Uvægtet beregningsgrundlag.

Kilde: Amilon m.fl. (2008) og egne beregninger

FØRTIDSPENSION OG SIKRET RET TIL PENSION VED ARBEJDE

INDLEDNING

Jobplanen i 2008 sigtede mod at få flere personer på arbejdsmarkedet. Et af initiativerne var at sikre førtidspensionister retten til førtidspension, uanset hvor meget de arbejder. Regelændringen havde betydning for de førtidspensionister, hvis førtidspensionssag startede før 1. januar 2003 (førtidspensionister på den gamle ordning), og derfor er det kun denne gruppe af førtidspensionister, vi fokuserer på i kapitlet.

I kapitlet skitserer vi først reglerne for at arbejde som førtidspensionist på den gamle ordning. Dernæst belyser vi førtidspensionisternes kendskab til disse regler. Afslutningsvis undersøger vi, om og i givet fald hvilken betydning reglerne har for førtidspensionisternes arbejdsudbud.

Hovedkonklusionerne i dette kapitel i forhold til det generelle kendskab til reglerne for at arbejde ved siden af førtidspension er:

- 79 procent af førtidspensionisterne har et relativt dårligt kendskab til reglerne for at arbejde, mens man er på førtidspension. Kendskabet er relativt bedst blandt dem, der arbejder. Mænd har et bedre kendskab end kvinder.
- De førtidspensionister, der har et godt kendskab til reglerne, har især fået deres kendskab via kommunen. Der har især været tale om

information i form af personlig rådgivning. Information via kommunen og via personlig rådgivning er mere udpræget blandt førtidspensionister, der arbejder, end blandt førtidspensionister generelt.

- Næsten hver fjerde af førtidspensionister i arbejde, der har et dårligt kendskab til reglerne, har forsøgt at få et bedre kendskab. Dette gælder særligt kvinderne.
- Førtidspensionister med et dårligt kendskab foretrækker at få eventuel yderligere information om reglerne via personlig rådgivning.

Hovedresultaterne, når det gælder kendskabet til og betydningen af, at retten til førtidspension er sikret uanset arbejdsindtægt, er:

- Omkring 60 procent af førtidspensionisterne ved ikke, at de ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde.
- Blandt samtlige førtidspensionister er der 2 procent, der angiver, at de arbejder som følge af regelændringen. Den tilsvarende andel for førtidspensionister i arbejde er 17 procent.
- Blandt førtidspensionister, der arbejder, angiver 12 procent, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort, som følge af regelændringen.
- Andelen af førtidspensionister, der modtager invaliditetsydelse, er kun steget med 0,5 procentpoint fra 2007-2010. Hvis regelændringen har ført til en stigning i førtidspensionisters beskæftigelse eller beskæftigelsesomfang, har den derfor tilsyneladende primært haft betydning for personer, der ikke arbejder i stort omfang.
- Blandt alle førtidspensionister er der 10 procent, der ikke arbejder aktuelt, men som – efter at have fået viden om regelændringen ved interviewet – angiver, at de vil arbejde i fremtiden. Tilsvarende er der 7 procent, der angiver, at de vil arbejde flere timer i fremtiden. Undersøgelsen siger imidlertid ikke noget om, hvorvidt disse forventninger kan realiseres.

REGLER FOR ARBEJDE VED SIDEN AF FØRTIDSPENSION

Som følge af ændringerne i forbindelse med Jobplanen i 2008 kan førtidspensionister på den gamle ordning være sikre på at beholde retten til deres førtidspension, selvom de i en årrække skifter pensionen ud med

arbejde. Ud over at have til formål at skaffe mere arbejdskraft giver regelændringen således førtidspensionister mulighed for at bidrage til egen forsørgelse uden risiko for at miste retten til førtidspension.

HVILENDE FØRTIDSPENSION – HVOR MEGET KAN MAN ARBEJDE?

Hvis man som førtidspensionist på den gamle ordning arbejder i et begrænset omfang, vil man forsat modtage førtidspension. Hvis førtidspensionistens arbejdsindtægt forventes at overstige det dobbelte af førtidspensionens grundbeløb, kan kommunen vælge at gøre førtidspensionen hvilende. Når pensionen bliver gjort hvilende, betyder det, at pensionen ikke udbetales i de perioder, hvor førtidspensionisten arbejder meget. Kommunen vurderer, om førtidspensionen skal gøres hvilende ud fra en konkret vurdering af, om den opnåede arbejdsindtægt er uforenelig med den tilkendte førtidspension. Efter de nye regler i forbindelse med Jobplanen i 2008 skal førtidspensionister på den gamle ordning automatisk have tilkendt invaliditetsydelse, når retten til førtidspension bliver gjort hvilende. Reglerne for, hvornår førtidspensionen nedsættes, gælder for alle førtidspensionister på den gamle ordning, uanset om de modtager almindelig, forhøjet almindelig, mellemste eller højeste førtidspension.

Reglerne om, at førtidspensionister ikke kan miste retten til pensionen, ændrer ikke ved, at de forskellige pensionsydelser forsat skal nedsættes, hvis førtidspensionisten har væsentlig indkomst samtidig med førtidspensionen. Det gælder, uanset om indkomsten kommer fra arbejde, private pensionsordninger eller andet. Ekstra indkomst giver ikke nogen nedsættelse af invaliditetsbeløbet, erhvervsudygtighedsbeløbet, førtidsbeløbet eller den ekstra tillægsydelse.³⁴ Der sker en gradvis nedsættelse af varme- og helbredstillæg, pensionstillæg og grundbeløb ved ekstra indkomst. Reglerne for nedsættelse af førtidspension som følge af, at man har en arbejdsindtægt, afhænger af, om man er enlig eller gift/samlevende. For mere information, se Social- og Integrationsministeriet (2012b).

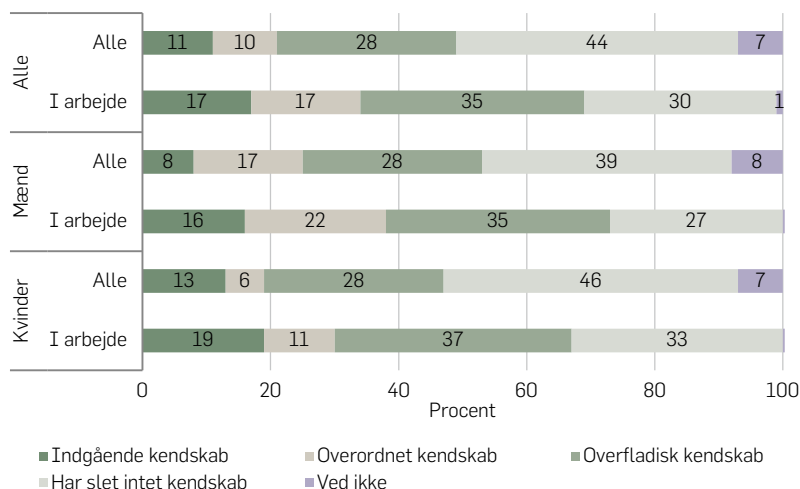
34. Modtagelsen af de forskellige beløb afhænger af, hvilken type førtidspension man modtager. Således modtager man invaliditetsbeløb og erhvervsudygtighedsbeløb ved højeste førtidspension, invaliditetsbeløb ved mellemste førtidspension, førtidsbeløb og ekstra tillægsydelse ved forhøjet almindelig førtidspension og ekstra tillægsydelse ved almindelig førtidspension.

KENDSKAB TIL REGLERNE GENERELT

Vi undersøger, i hvor høj grad førtidspensionister på den gamle ordning har kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker deres førtidspension. Vi har spurgt dem, om deres kendskab er ”indgående”, ”overordnet”, eller ”overfladisk”, om de ”slet intet” kendskab har til reglerne, eller om de ikke ved, om de kender reglerne.³⁵ For nærmere beskrivelse af disse kategorier, se kapitel 4.

FIGUR 6.1

Førtidspensionister fordelt efter graden af kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker førtidspensionen. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Alle: Alle = 373, I arbejde = 153. Mænd: Alle = 153, I arbejde = 76. Kvinder: Alle = 220, I arbejde = 77. Indgående kendskab er i spørgeskemaet defineret som: "Du kender nøje reglernes konsekvenser for din situation og mulige dispositioner". Overfladisk kendskab er defineret som: "Du har hørt om ordningen, men kan ikke overskue ordningens konsekvenser for dig selv". Søjlerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

Svarende til resultaterne i de foregående kapitler finder vi også her, at en stor andel af førtidspensionisterne ikke kender reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker deres førtidspension. Således svarer 44 procent af alle, at de slet ikke har kendskab til reglerne, mens kun 21 procent an-

35. Spørgsmålet lød: *Hvordan er dit kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker din førtidspension?*

giver, at deres kendskab enten er ”indgående” eller ”overordnet”, se figur 6.1. Kendskabet er – ikke overraskende – generelt bedre blandt de førtidspensionister, der arbejder på interviewtidspunktet. 34 procent i denne gruppe har således ifølge eget udsagn et ”indgående” eller et ”overordnet” kendskab, mens 30 procent angiver, at de slet intet kendskab har til reglerne. Der er generelt set ikke de store forskelle mellem mænd og kvinder.

HVORDAN FORBEDRES KENDESKABET TIL REGLERNE?

En forudsætning for, at regelændringerne i Jobplanen kan bidrage til, at arbejdsudbuddet blandt førtidspensionisters forøges, er, at førtidspensionisterne faktisk kender de nye regler. For at give inspiration til fremtidige initiativer til at forbedre kendskabet til reglerne for at arbejde, mens man er førtidspensionist på den gamle ordning, ser vi som i de foregående kapitler først nærmere på, hvordan et godt kendskab er opnået. Vi undersøger således, hvor, hvordan og hvornår de personer, der selv angiver at have et godt kendskab til reglerne, har fået dette kendskab. Dernæst ser vi på, om de personer, der angiver et dårligt kendskab til reglerne, tidligere har forsøgt at forbedre deres kendskab til reglerne, og hvordan de ville fortrække at få mere information i fremtiden, hvis de skulle få behov for det.

PERSONER MED GODT KENDESKAB TIL REGLERNE

I dette afsnit ser vi på, hvordan, hvor og hvornår personer, der ifølge eget udsagn har et godt kendskab til reglerne, har opnået dette kendskab. Med godt kendskab mener vi som i de foregående kapitler, at de adspurgte efter eget udsagn enten har et ”indgående” eller et ”overordnet” kendskab til reglerne.

HVORDAN HAR DE FÅET ET GODT KENDESKAB?

Lidt over halvdelen, nemlig 56 procent, af førtidspensionisterne med et godt kendskab til reglerne har fået deres kendskab via personlig rådgivning, se tabel 6.1.³⁶ Blandt førtidspensionister, der er i arbejde på interviewtidspunktet, er andelen endnu højere, nemlig 71 procent. Der er også relativt mange af førtidspensionisterne i arbejde, der har fået deres kendskab via pjecer. Den mest markante kønsforskel er, at mænd i højere grad end kvinder har fået deres information via pjecer.

36. Spørgsmålet lod: *Hvordan fik du kendskab til reglerne?*

TABEL 6.1

Andel af førtidspensionister med et indgående eller et overordnet kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker førtidspensionen, opdelt efter, hvilken form for information, de har opnået kendskabet fra. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Form for information	Alle		Mænd		Kvinder	
	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
Internettet	24	25	28	25	20	25
Pjece	26	61	36	78	18	33
Personlig rådgivning	56	71	50	70	61	72
Andet	45	14	39	10	49	19
Uvægtet procentgrundlag	116	60	44	24	72	36

Anm.: olonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

HVOR HAR DE FÅET ET GODT KENDESKAB TIL REGLERNE?

Førtidspensionister med et godt kendskab til reglerne angiver især, at de har fået deres kendskab via kommunen i øvrigt, se tabel 6.2.³⁷ Dette gælder således 56 procent af alle og 70 procent af dem, der er i arbejde. Der er ikke de store kønsforskelle, om end mænd i lidt højere grad end kvinder har fået deres kendskab via omgangskredsen.

TABEL 6.2

Andel af førtidspensionister med et indgående eller et overordnet kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker førtidspensionen opdelt efter kilde til information. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Kilde til information	Alle		Mænd		Kvinder	
	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
Jobcenter	3	2	6	2	0	3
Kommune i øvrigt, fx socialkontor	56	70	50	70	61	69
Arbejdsgiver	13	5	17	3	9	8
Organisationer, fx Ældresagen	15	4	16	2	14	8
Kollegaer	11	4	12	3	10	6
Omgangskreds	23	21	28	26	19	11
Andet	28	21	23	25	32	14
Uvægtet procentgrundlag	116	60	44	24	72	36

Anm.: olonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

37. Spørgsmålet lød: *Hvor har du fået et godt kendskab til reglerne?*

HVORNÅR HAR DE FÅET KENDSKAB?

Størstedelen af de førtidspensionister, der har et godt kendskab til reglerne, har fået deres kendskab for mere end fem år siden, se tabel 6.3.³⁸ Heraf har de fleste fået deres kendskab for mere end ti år siden. Resultaterne skal givetvis ses i lyset af, at de adspurgte førtidspensionister på interviewtidspunktet havde været på førtidspension i mindst syv år. Det typiske er således, at førtidspensionister med et godt kendskab til reglerne har opnået dette kendskab, lang tid før Jobplanen blev gennemført. Et godt kendskab er således ikke nødvendigvis ensbetydende med, at førtidspensionisterne kender til de seneste ændringer af reglerne.

De førtidspensionister, der er ”i arbejde”, har generelt fået deres kendskab tidligere end ”alle”. I denne gruppe er der desuden flere mænd end kvinder, der har haft deres kendskab i mere end ti år.

TABEL 6.3

Førtidspensionister med godt kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker førtidspensionen, fordelt efter, hvor lang tid der er gået, siden de fik kendskab til reglerne. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

	Alle		Mænd		Kvinder	
	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
Mindre end 6 måneder	5	2	10	0	1	6
6-12 måneder	10	1	11	0	9	3
1-2 år	5	2	5	0	5	6
2-5 år	7	8	8	7	6	11
5-10 år	24	30	23	30	25	31
Mere end 10 år	46	56	42	63	50	44
Ved ikke	3	0	0	0	4	0
I alt	100	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	116	60	44	24	72	36

Anm.: Kolonnerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

PERSONER MED DÅRLIGT KENDSKAB TIL REGLERNE

For at få et indblik i årsagen til, at nogle førtidspensionister har et dårligt kendskab til reglerne, undersøger vi ligesom i de foregående kapitler, om denne gruppe tidligere har forsøgt at få et bedre kendskab til reglerne. Desuden ser vi på, hvordan personer med dårligt kendskab vil foretrække at få information om reglerne, hvis de skulle få behov for det. Perso-

38. Spørgsmålet lød: *Hvor lange er det siden, at du fik kendskab til reglerne?*

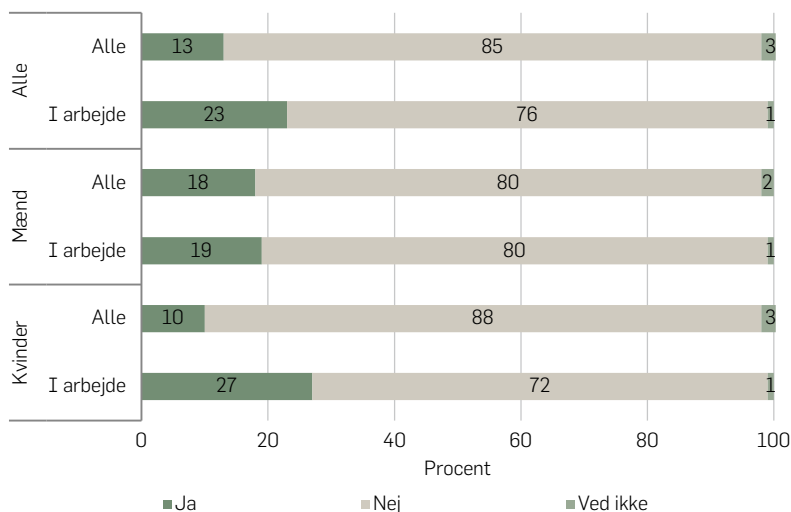
ner med dårligt kendskab omfatter som i de foregående kapitler dem, der efter eget udsagn angiver at have et ”overfladisk” eller ”slet intet” kendskab til reglerne, eller som svarer ”ved ikke”.

HAR DE FORSØGT AT FÅ INFORMATION?

Størstedelen af de adspurgte med dårligt kendskab til reglerne angiver, at de ikke har forsøgt at få mere information om dem, se figur 6.2.³⁹ Dette gælder således 85 procent af ”alle” og 76 procent af dem, der er ”i arbejde”. I den sidstnævnte gruppe har kvinder i højere grad end mænd tidligere forsøgt at få mere information om reglerne.

FIGUR 6.2

Førtidspensionister, der har et dårligt kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker førtidspensionen, fordelt efter, om de har forsøgt at opnå mere information. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Alle: Alle = 257, I arbejde = 93. Mænd: Alle = 109, I arbejde = 52. Kvinder: Alle = 148, I arbejde = 41. Søjlerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

39. Spørgsmålet lød: *Har du tidligere forsøgt at få mere information om reglerne?*

HVORDAN FORETRÆKKER DE AT FÅ INFORMATIONEN?

Hvis førtidspensionister med dårligt kendskab skulle få behov for at få mere information om reglerne, foretrækker størstedelen at få informationen via personlig rådgivning, se tabel 6.4.⁴⁰ Dette gælder således 66 procent af ”alle” og hele 82 procent af dem, der er ”i arbejde”. De mest markante kønsforskelle er, at mænd i arbejde i højere grad end den tilsvarende gruppe af kvinder foretrækker at få informationen via internettet og pjecer.

TABEL 6.4

Andel af førtidspensionister med dårligt kendskab til reglerne for, hvordan en arbejdsindtægt påvirker deres førtidspension, opdelt efter, hvilken form de foretrækker for eventuel fremtidig information, hvis de skulle få behov for det. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Form for information	Alle		Mænd		Kvinder	
	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
Internettet	34	26	40	36	30	14
Pjecer	30	21	32	29	29	13
Personlig rådgivning	66	82	62	77	68	87
Andet	12	14	8	6	14	22
Uvægtet procentgrundlag	257	93	109	52	148	41

Anm.: olonnerne summerer ikke til 100, fordi respondenterne havde mulighed for at angive flere svar.

KENDESKAB TIL DE NYE REGLER OG REGLERNES BETYDNING

I dette afsnit undersøger vi, om førtidspensionisterne ved, at de efter gennemførelsen af Jobplanen i 2008 kan arbejde alt det, de vil, uden at risikere at miste retten til førtidspension. Desuden belyser vi, om og i givet fald hvilken betydning denne ændring har haft for førtidspensionisternes arbejdsudbud. Vi belyser betydningen af regelændringen afhængigt af, om førtidspensionisterne kender til regelændringen eller ej, og afhængigt af, om de arbejder på interviewtidspunktet.

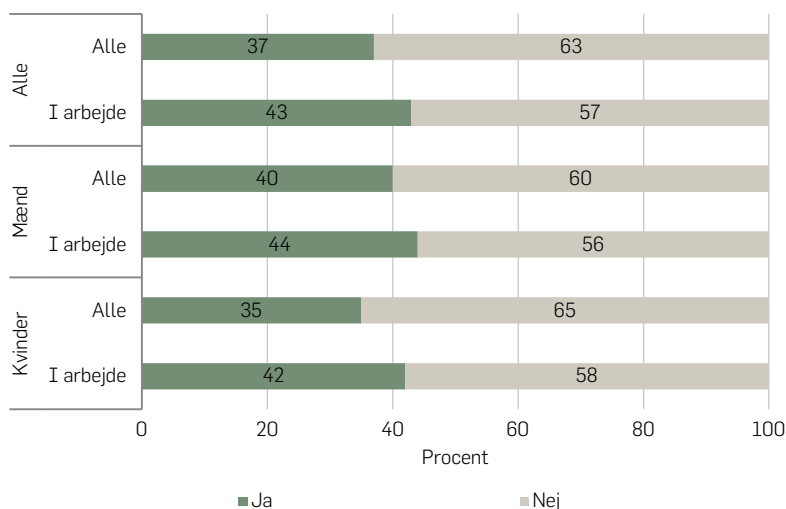
40. Spørgsmålet lød: *Hvis du skulle få behov for at få mere information i fremtiden, hvordan vil du så foretrække at få informationen?*

KENDSKAB TIL ÆNDRING AF REGLERNE I 2008

Flertallet af førtidspensionisterne angiver, at de ikke ved, at de ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde, se figur 6.3.⁴¹ Således angiver 63 procent af alle førtidspensionister, at de ikke kender til regelændringen. Det er i denne forbindelse bemærkelsesværdigt, at de førtidspensionister, der er ”i arbejde”, ikke i nævneværdigt større omfang end ”alle” har kendskab til regelændringen. I denne gruppe er det således 57 procent, der angiver, at de ikke har kendskab til regelændringen. Dette kan antyde, at regelændringen ikke i nævneværdigt omfang er udslagsgivende for, om førtidspensionister arbejder. Mænds og kvinders kendskab til regelændringen er stort set det samme.

FIGUR 6.3

Førtidspensionister fordelt efter, om de har kendskab til, at personer, der har fået bevilliget førtidspension før 2003, ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde. Opgjort for alle, særskilt for mænd og kvinder og dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Alle: Alle = 373, I arbejde = 153. Mænd: Alle = 153, I arbejde = 76. Kvinder: Alle = 220, I arbejde = 77. Søjlerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

41. Den introducerende tekst lød: *I juli 2008 blev det indført, at førtidspensionister, der har fået bevilget førtidspension før 2003, ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde.* Spørgsmålet lød: *Vidste du, at personer, der har fået bevilget førtidspension før 2003, ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde?*

At det kun er 37 procent af alle førtidspensionister, der kender regelændringen, er overraskende set i lyset af den informationsindsats, der fulgte af Jobplanen. Her fik alle førtidspensionister på den gamle ordning – og dermed også alle de førtidspensionister, der indgår i denne undersøgelse – tilsendt en pjece angående sikring af retten til førtidspension. Dette tyder på, at pjecen ikke har udbredt kendskabet så godt, som man kunne ønske med en sådan indsats.

Umiddelbart kunne det dog se ud til, at førtidspensionisterne i højere grad end folkepensionister og personer på opsat pension har kendskab til den regelændring af betydning for dem selv, der blev gennemført i forbindelse med Jobplanen. Blandt folkepensionister angiver henholdsvis 21 procent af alle og 6 procent af dem, der er i arbejde, at de kender bundfradragets størrelse, mens 22 procent af personerne på opsat pension anfører, at de kender størrelsen af det nedsatte beskæftigelseskrav. Endnu færre viser sig rent faktisk at kende de korrekte værdier, se kapitel 4 og 5.

Den højere andel med kendskab til sikring af retten blandt førtidspensionister kan imidlertid afspejle den måde, hvorpå vi spørger til kendskabet til reglerne i de tre grupper. Både folkepensionister og personer på opsat pension bliver først bedt om at angive, om de kender henholdsvis størrelsen af bundfradraget og det nedsatte beskæftigelseskravet, og derefter tester vi, om de rent faktisk kan angive de korrekte værdier. Det har vi ikke mulighed for at gøre, når vi undersøger, om førtidspensionisterne kender til sikringen af ret til førtidspension. Her fortæller vi først om regelændringen, og efterfølgende beder vi dem blot sige ”ja” eller ”nej” til, om de kender til denne ændring. At flere førtidspensionister kender reglerne, kan således skyldes, at de får information om reglerne, inden de skal svare, mens vi beder de øvrige grupper om selv at angive, hvad ændringen består i.

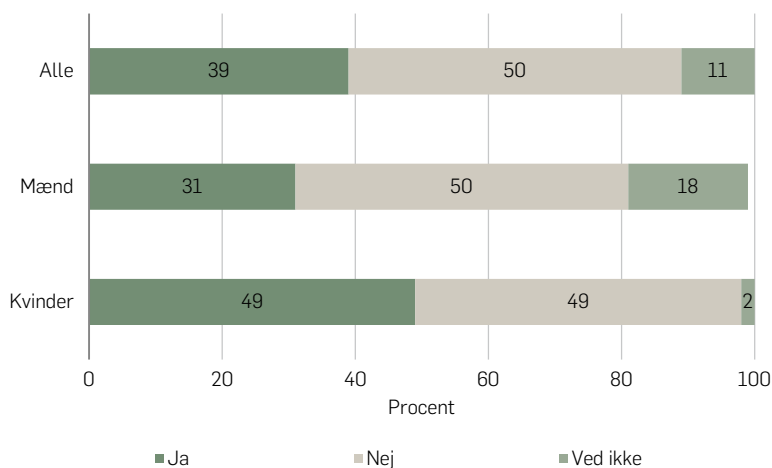
En sidste ting er, at vores undersøgelse, selvom førtidspensionisterne angiver at vide, at de ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde, ikke siger noget om, hvorvidt de er klar over, hvad dette indebærer i praksis. Måske er der nogle, der forventer, at de kan få fuld førtidspension, uanset hvor meget de arbejder. Der kan således være nogle, der ved, at de er sikret retten til førtidspension uanset arbejdsindtægt, men som ikke kender til reglerne om, at det udbetalte førtidspensionsbeløb kan blive nedsat, eller at pensionen kan blive gjort hvilende, hvis de arbejder i større omfang.

PERSONER, DER ARBEJDER OG KENDER REGELÆNDRINGEN

Blandt de førtidspensionister, der arbejder på interviewtidspunktet, og som samtidig har kendskab til regelændringen, angiver 39 procent, at denne ændring har en væsentlig betydning for, at de arbejder, se figur 6.4.⁴² Især kvinder mener, at ændringen har gjort en forskel i denne forbindelse.

FIGUR 6.4

Førtidspensionister, der kender regelændringen i 2008 og er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter, om det, at personer ikke kan miste deres ret til førtidspension ved at arbejde, har en væsentlig betydning for, at de arbejder. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Alle = 74, Mænd = 34, Kvinder = 40. Søjlerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

Der er 27 procent af førtidspensionisterne i arbejde, der mener, at ændringen har betydet, at de arbejder flere timer, end de ellers ville have gjort, se figur 6.5.⁴³ Dette gælder i lidt højere grad kvinder end mænd. Der er således færre førtidspensionister, der mener, at ændringen har bety-

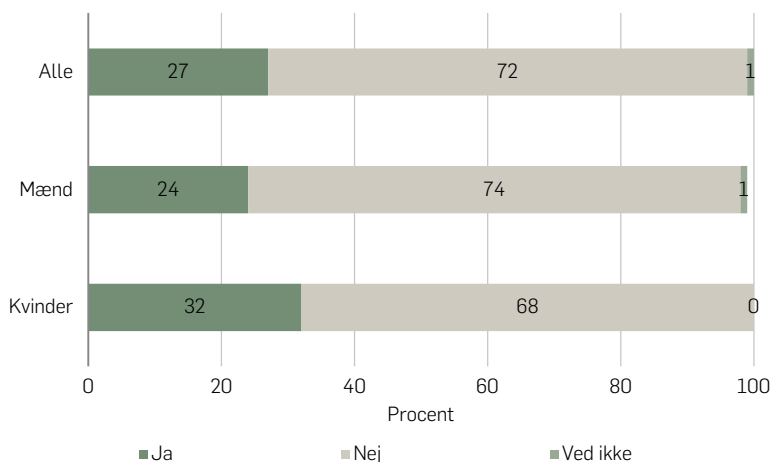
42. Spørgsmålet lød: *Har det, at du ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde, væsentlig betydning for, at du arbejder?*

43. Spørgsmålet lød: *Har det, at du ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde betydet, at du arbejder flere timer, end du ellers ville have gjort?*

det, at de arbejder flere timer, end der angiver, at de arbejder på grund af at retten til førtidspension er blevet sikret.

FIGUR 6.6

Førtidspensionister, der kender regelændringen i 2008 og er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter om det, at personer ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde, har betydet, at de arbejder flere arbejdstimer, end de ellers ville have gjort. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag: Alle = 74, Mænd = 34, Kvinder = 40. Søjlerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

PERSONER, DER ARBEJDER OG IKKE KENDER REGELÆNDRINGEN

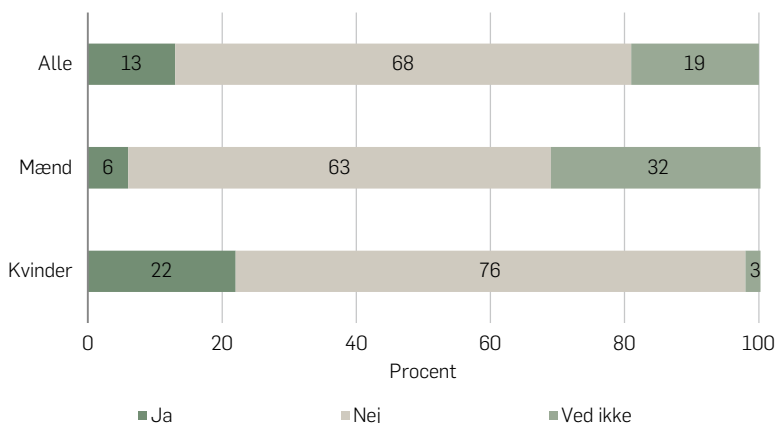
Personer uden kendskab til regelændringen i 2008 fik information omkring sikring af retten til førtidspension i spørgeskemaet. Vi har spurgt personer i denne gruppe, som var i arbejde på interviewtidspunktet, om den nye viden kan få dem til at arbejde flere timer i fremtiden, end de gør i dag.⁴⁴ Kun 13 procent af dem svarer ”ja” til dette spørgsmål, mens 68 procent svarer ”nej”, se figur 6.7. De resterende 19 procent ”ved ikke”, om den ny erhvervede viden vil føre til, at de arbejder flere timer. Kvinder angiver i højere grad end mænd, at de vil arbejde flere timer, efter at

44. Spørgsmålet lød: *Kan din nye viden om, at du ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde, få dig til at arbejde flere timer i fremtiden, end du gør i dag?*

de har fået den nye viden, mens mænd i større omfang end kvinder svarer ”ved ikke”. Vi kan dog ikke på baggrund af undersøgelsen sige noget om, hvorvidt ønskerne om at få flere arbejdstimer kan opfyldes.

FIGUR 6.7

Førtidspensionister, der inden interviewet ikke kendte til regelændringen i 2008, og som er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter, om den nye viden om, at personer ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde, kan få dem til at arbejde flere timer i fremtiden, end de gør i dag. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Alle = 79, Mænd = 42, Kvinder = 37. Søjlerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

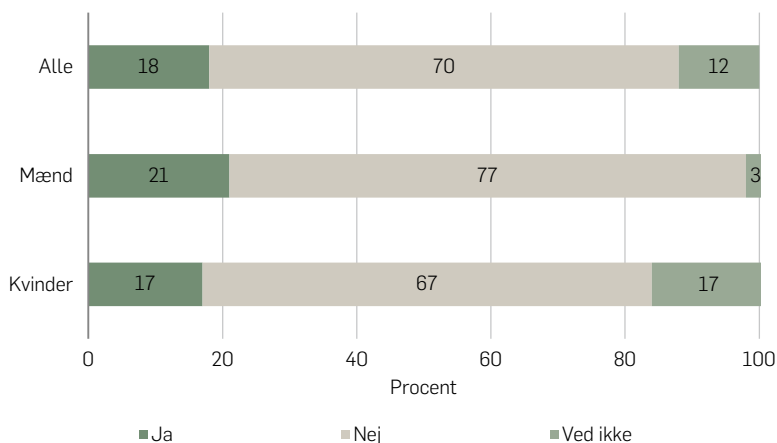
PERSONER UDEN ARBEJDE OG UDEN KENDSKAB TIL REGELÆNDRINGEN

Vi undersøger også, om de førtidspensionister, der var uden arbejde på interviewtidspunktet, og som fik kendskab til regelændringen via spørgeskemaundersøgelsen, vil begynde at arbejde som følge af deres nye viden.⁴⁵ 18 procent svarer ”ja” til, at de som følge heraf vil begynde at arbejde, 70 procent svarer ”nej”, mens 12 procent svarer ”ved ikke”, se figur 6.8. Kvinder svarer i højere grad end mænd ”ved ikke”. Igen siger undersøgelsen imidlertid ikke noget om, hvorvidt de 18 procent, der gerne vil arbejde, rent faktisk kan finde et passende job.

45. Spørgsmålet lød: *Kan din nye viden om, at du ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde, få dig til at arbejde i fremtiden?*

FIGUR 6.8

Førtidspensionister, der inden interviewet ikke kendte regelændringen i 2008 og ikke er i arbejde på interviewtidspunktet, fordelt efter, om den nye viden om, at man ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde, kan få dem til at arbejde i fremtiden. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Alle = 133, Mænd = 45, Kvinder = 88. Søjlerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

DEN SAMLEDE BETYDNING AF REGELÆNDRINGEN FOR AT ARBEJDE OG FOR AT ØNSKE AT ARBEJDE

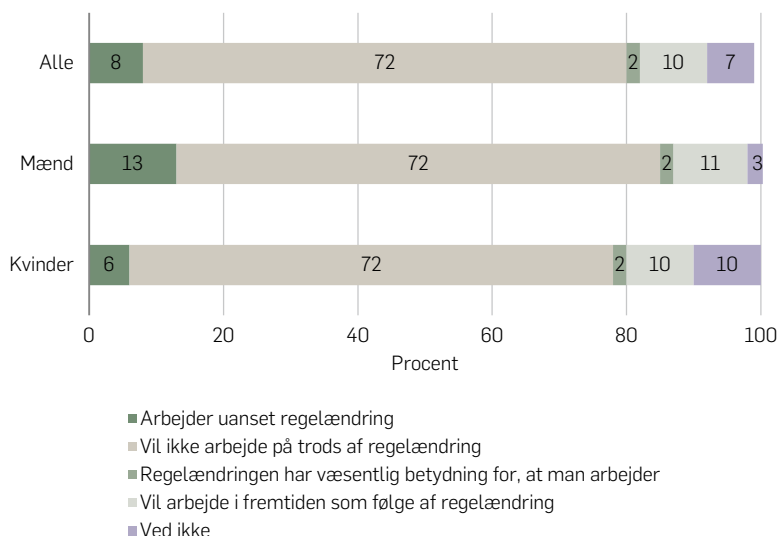
Ovenstående gennemgang af, hvilken betydning sikringen af retten til førtidspension har for arbejdsudbuddet blandt førtidspensionister, indebærer, at vi kan skelne mellem fem grupper af førtidspensionister:

- Førtidspensionister, hvor regelændringen ikke har betydning for, at de arbejder.
- Førtidspensionister, hvor regelændringen ikke får dem til at begynde at arbejde.
- Førtidspensionister, hvor regelændringen har væsentlig betydning for, at de arbejder.
- Førtidspensionister, hvor regelændringen har betydning for, at de ønsker at arbejde.
- Førtidspensionister, som ikke ved, om regelændringen enten har betydning for, at de arbejder, eller vil få dem til at arbejde i fremtiden.

Førtidspensionisternes fordeling på disse grupper fremgår af figur 6.9. Det fremgår, at regelændringen ikke gør en forskel for langt størstedelen af førtidspensionisterne. Henholdsvis 8 og 72 procent af samtlige førtidspensionister befinder sig således i grupperne ”arbejder uanset regelændring” og ”ønsker ikke at arbejde på trods af regelændring”. Vi finder i højere grad mænd end kvinder i gruppen ”arbejder uanset regelændring”.

FIGUR 6.9

Førtidspensionister fordelt efter regelændringens betydning for, om de arbejder eller ønsker at arbejde. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Alle = 373, Mænd = 153, Kvinder = 220 Søjlerne summer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

2 procent af samtlige førtidspensionister angiver, at regelændringen har væsentlig betydning for, at de arbejder. Dette svarer til, at 17 procent af førtidspensionisterne i arbejde angiver, at ændringen har været væsentlig for dem. Set i dette lys forekommer virkningen af ændringen ikke ubetydelig. Tal fra Pensionsstyrelsen viser imidlertid samtidig, at andelen af førtidspensionister på invaliditetsydelse kun er steget med 0,5 procentpoint fra 2007-2010, se tabel 6.5. Invaliditetsydelse udbetales som nævnt i kapitlets indledning til førtidspensionister, der har fået deres pension

gjort hvilende, fordi de arbejder meget. Dette kan kommunen vælge at gøre, hvis førtidspensionistens arbejdsindtægt forventes at overstige det dobbelte af førtidspensionens grundbeløb. Sammenholdt hermed ser en eventuel stigning i beskæftigelsen som følge af sikringen af retten til førtidspension således ud til primært at have fundet sted blandt personer, der ikke arbejder i stort omfang.

Imidlertid har førtidspensionister – også før Jobplanens gennemførelse – kunnet arbejde i et vist omfang uden at risikere at miste retten til førtidspension. Man kan således på den ene side sætte spørgsmålstegn ved, om det rent faktisk er sikringen af retten til førtidspension, der har gjort forskellen i denne sammenhæng. På den anden side kan ændringen i forbindelse med Jobplanen have betydet, at førtidspensionister med et mindre arbejdsomfang har følt sig mere sikre på, at de har kunnet arbejde uden at skulle bekymre sig om detaljerne i reglerne.

TABEL 6.5

Antal personer på førtidspension, antal helårsmødtager af invaliditetsydelse samt andel på invaliditetsydelse i 2007, 2008, 2009 og 2010. Antal og procent.

	2007	2008	2009	2010	Ændring fra 2007 til 2010, procent
Helårspersoner på førtidspension	179.854	165.607	152.236	140.160	-22
Mødtager af invaliditetsydelse	5.801	5.548	5.405	5.227	-10
Andel på invaliditetsydelse, procent	3,2	3,3	3,6	3,7	

Anm.: Inkl. personer bosat i udlandet.

Kilde: Social- og Integrationsministeriet.

10 procent angiver – efter, at de har fået at vide, at de ikke kan miste retten til førtidspension ved at arbejde – at regelændringen kan få dem til at arbejde i fremtiden. Dette tyder som udgangspunkt på, at regelændringen for førtidspensionister i forbindelse med gennemførelse af Jobplanen i 2008 især har betydning for, hvor mange der gerne vil arbejde i fremtiden. Undersøgelsen siger imidlertid som nævnt ikke noget om, hvorvidt de personer, der gerne vil arbejde, rent faktisk kan finde sig et passende job. Resultater i Larsen m.fl. (2012) tyder på, at førtidspensionister, der udtrykker ønske om at finde et passende arbejde i løbet af det kommende år (uafhængigt af, om de kender regelændringen eller ej), har en meget begrænset tiltro til, at dette kan lade sig gøre. Kun 1 ud af 6 af mændene og stort set ingen af kvinderne gør tilsyneladende noget aktivt for at få et

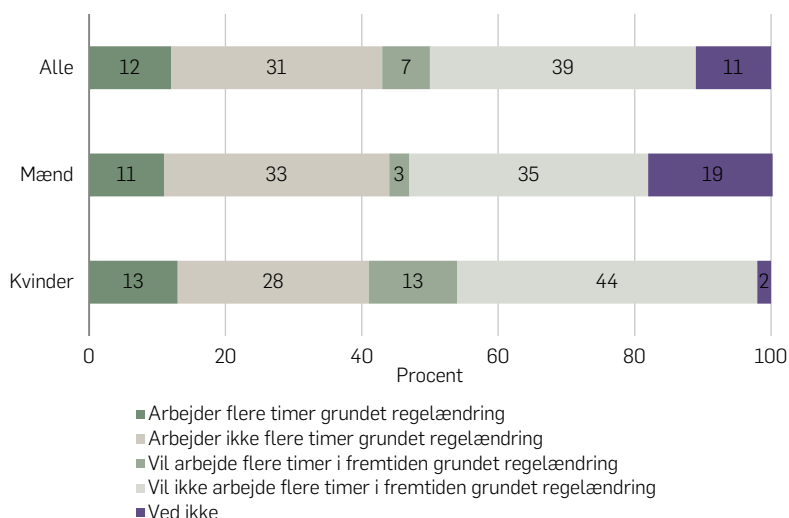
arbejde, og 9 ud af 10 vurderer, at deres ønske om at finde et arbejde enten er mindre realistisk eller slet ikke realistisk. At relativt mange af de førtidspensionister, der ønsker at arbejde, ikke forventer at kunne finde et arbejde, kan fx skyldes konjunktursituationen og/eller deres helbreds-tilstand. En forøget informationsindsats i forhold til at oplyse førtidspensionisterne om regelændringen vil derfor formentlig kunne få flere til at have et ønske om at arbejde, men ikke nødvendigvis føre til, at næneværdigt flere af disse førtidspensionister rent faktisk kommer i arbejde.

DEN SAMLEDE BETYDNING AF REGELÆNDRINGEN FOR ANTAL TIMER, DER ARBEJDES I DAG OG I FREMTIDEN

Vi har også samlet resultaterne for førtidspensionister i arbejde, hvad angår, om regelændringen påvirker det antal timer, de enten arbejder i dag eller vil arbejde i fremtiden, se figur 6.10. 12 procent angiver at arbejde flere timer i dag som følge af regelændringen.

FIGUR 6.10

Førtidspensionister, der er i arbejdet på interviewtidspunktet, fordelt efter, om regelændringen har fået dem til at arbejde flere timer, eller kan få dem til at arbejde flere timer. Opgjort for alle og særskilt for mænd og kvinder. Vægtet procent.

Anm.: Uvægtet beregningsgrundlag; Alle = 153, Mænd = 76, Kvinder = 77. Søjlerne summerer ikke til 100 pga. afrunding til hele tal.

7 procent forventer – efter at de har fået information om regelændringen i forbindelse med interviewet – at arbejde mere i fremtiden. Også her forudsætter virkningen imidlertid, at de pågældende kan få flere arbejdstimer enten i deres nuværende eller i et andet job.

BILAG

BILAG 1 UNDERSØGELSENS POPULATIONER, STIKPRØVER OG INTERVIEWEDE

Undersøgelsens udfordring var at fremskaffe tilstrækkeligt mange beskæftigede folkepensionister, efterlønsmodtagere og førtidspensionister til interview med spørgeskema på den billigst mulige måde. Hvis man kan identificere nogle personer, som er i beskæftigelse kort tid før interviewet, er der givetvis også stor sandsynlighed for, at de er i beskæftigelse på interviewtidspunktet.

Vi vurderede, at vi med fordel kunne afgrænse beskæftigede før interviewtidspunktet ved at identificere lønmodtagere blandt personer i de tre grupper, som også samtidig modtog en af de tre ydelser: folkepension, efterløn eller førtidspension. Til dette formål anvendte vi det såkaldte eIndkomstregister, som er et administrativt register over modtagere af lønindkomst og offentlige ydelser, herunder efterløn. Registeret drives af Skat. Arbejdsgivere indberetter hver måned al udbetalt løn mv. for hver ansat person, ligesom offentlige myndigheder indberetter alle skattepligtige ydelser, som udbetales til personer. Personer i de tre grupper, som ikke modtager lønindkomst før interviewtidspunktet, afgrænses hermed samtidigt i registeret.

Vi valgte at afgrænse beskæftigede før interviewtidspunktet som de personer i de tre grupper, som i 3-måneders-perioden april-juni 2011 sammenlagt havde en lønindkomst på mindst 6.000 kr. Modsætningsvis afgrænses de ikke-beskæftigede før interviewtidspunktet som de personer, som i samme periode enten ikke havde en lønindkomst eller sammenlagt havde lønindkomst på under 6.000 kr.

Personer på 65 år eller ældre, som har valgt opsat pension, er afgrænset som de personer, som ikke modtager folkepension, og som havde en lønindkomst i 3-måneders-perioden på mindst 6.000 kr. Det er ganske vist ikke nogen fuldstændig sikker afgrænsning. Afgrænsningen medtager således også nogle personer med meget høje indtægter, som af den grund ikke modtager folkepensionens grundbeløb.

Folkepensionister og personer på opsat pension blev i øvrigt afgrænset som personer, som pr. 1. januar 2011 var 65-75 år. Efterlønsmodtagerne blev også afgrænset ved, at deres efterløn først skulle ophøre på et tidspunkt efter 30. juni 2011. For alle grupper gjaldt, at de afgrænsede skulle være bosiddende i Danmark.

Med disse kriterier fremkommer følgende populationer med udgangspunkt i perioden april-juni 2011:

BILAGSTABEL B1.1

Undersøgelsens populationer. Antal.

Population nr.	Populationsbeskrivelse	Antal
1	Folkepensionister, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	41.226
2	Efterlønsmodtagere, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	12.152
3	Folkepensionister, som i april-juni 2011 var uden lønarbejde eller sammenlagt tjente under 6.000 kr. ved lønarbejde	516.807
4	Efterlønsmodtagere, som i april-juni 2011 var uden lønarbejde eller sammenlagt tjente under 6.000 kr. ved lønarbejde	101.319
5	Personer under 76 år på opsat pension, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	10.130
6	Førtidspensionister tilkendt førtidspension før 2003, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	8.227
7	Førtidspensionister tilkendt førtidspension før 2003, som i april-juni 2011 var uden lønarbejde eller sammenlagt tjente under 6.000 kr. ved lønarbejde	121.669

Fra hver af undersøgelsens delpopulationer blev der simpelt tilfældigt udvalgt en stikprøve, hvis størrelse fremgår af bilagstabel B.1.2.

BILAGSTABEL B1.2

Undersøgelsens repræsentative stikprøver til interview, opnåede interview og svarprocent. Særskilt for hver population. Antal og procent.

Population nr.	Stikprøvens beskrivelse	Stikprøve til interview	Opnåede interview	Svarprocent
1	Folkepensionister, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	1.537	1.041	68
2	Efterlønsmodtagere, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	1.537	1.191	77
3	Folkepensionister, som i april-juni 2011 var uden lønarbejde eller sammenlagt tjente under 6.000 kr. ved lønarbejde	613	379	62
4	Efterlønsmodtagere, som i april-juni 2011 var uden lønarbejde eller sammenlagt tjente under 6.000 kr. ved lønarbejde	604	429	71
5	Personer under 76 år på opsat pension, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	460	317	69
6	Førtidspensionister tilkendt førtidspension før 2003, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	309	183	59
7	Førtidspensionister tilkendt førtidspension før 2003, som i april-juni 2011 var uden lønarbejde eller sammenlagt tjente under 6.000 kr. ved lønarbejde	452	217	48
	I alt	5.512	3.757	68

Som forventet var der en god sammenhæng imellem, om respondenterne var udvalgt som beskæftigede i april-juni 2011 eller ej, og hvor hyppigt de oplyste, at de arbejdede på interviewtidspunktet eller havde gjort det inden for de seneste 12 måneder, se bilagstabel B.1.3.

BILAGSTABEL B1.3

Hyppigheden af arbejde på interviewtidspunktet eller inden for de seneste 12 måneder; særskilt for hver population. Procent.

Population nr.	Stikprøvens beskrivelse	Arbejder p.t.	Arbejdet inden for seneste 12 måneder	Beregningsgrundlag
1	Folkepensionister, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	73	14	1.041
2	Efterlønsmodtagere, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	68	24	1.191
3	Folkepensionister, som i april-juni 2011 var uden lønarbejde eller sammenlagt tjente under 6.000 kr. ved lønarbejde	6	3	379
4	Efterlønsmodtagere, som i april-juni 2011 var uden lønarbejde eller sammenlagt tjente under 6.000 kr. ved lønarbejde	3	4	429
5	Personer under 76 år på opsat pension, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	96	3	317
6	Førtidspensionister tilkendt førtidspension før 2003, som i april-juni 2011 sammenlagt tjente mindst 6.000 kr. ved lønarbejde	78	10	183
7	Førtidspensionister tilkendt førtidspension før 2003, som i april-juni 2011 var uden lønarbejde eller sammenlagt tjente under 6.000 kr. ved lønarbejde	5	1	217

BILAG 2 STØRRELSEN AF BUNDFRADRAGET

BILAGSTABEL B2.1

Personer på folkepension, opsat pension og efterløn fordelt efter kendskab til størrelsen af bundfradraget årligt for folkepensionister, der arbejder, opgjort for alle og særskilt for dem, der er i arbejde på interviewtidspunktet, opdelt efter køn. Vægtet procent.

	Folkepension		Opsat pension		Efterløn	
	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde	Alle	I arbejde
<i>Mænd</i>						
Ja	9	22	6	5	6	4
Nej	87	68	89	89	91	87
Ved ikke	4	10	6	6	3	9
I alt	100	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	978	572	234	226	711	368
<i>Kvinder</i>						
Ja	3	18	2	2	5	6
Nej	92	79	96	96	87	89
Ved ikke	4	3	2	2	7	5
I alt	100	100	100	100	100	100
Uvægtet procentgrundlag	654	303	72	71	711	355

LITTERATUR

- Amilon, A., P. Bingley & T.H. Nielsen (2008): *Opsat Pension. Øger den arbejdsudbuddet?* København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:29.
- Beskæftigelsesministeriet (2008a): *Aftale om en jobplan*. Februar 2008.
- Beskæftigelsesministeriet (2008b): *Sygefravær – en fællesudfordring. Regeringens handlingsplan for at nedbringe sygefraværet*.
- Det økonomiske råd (2011): *Dansk økonomi, forår 2011*.
- Ejsing, A.K. (2011): *Arbejde i pensionsalderen*. København: Forsikring og Pension, Analyserapport 2011:5.
- Finansministeriet (2011): *Aftale om senere tilbagetrækning*.
http://www.fm.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/2011/05/~media/Files/Nyheder/Pressemeddelelser/2011/05/Senere%20tilbagetrækning/Aftaletekst_tilbagetr%C3%A6kning.ashx. Besøgt den 26- 4-2012.
- Larsen, M., H.B. Bach & L.S. Ellerbæk (2011): *55-70-åriges forbliven på arbejdsmarkedet – Adfærd, forventninger, aftale og kendskab til regler*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:13.
- Larsen, M., H.B. Bach & A. Liversage (2012): *Pensionisters og efterlønsmodtageres arbejdskraftpotentiale. Fokus på genindtræden*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 12:15.

- Social- og Integrationsministeriet (2012a): Opsat pension.
<http://www.sm.dk/Temaer/sociale-omraader/sociale-ydelser/pension/arbejde-og-pension/opsat-folkepension/Sider/default.aspx>. Besøgt den 19-3-2012.
- Social- og Integrationsministeriet (2012b): Førtidspension (gammel ordning) og arbejde. <http://www.sm.dk/Temaer/sociale-omraader/sociale-ydelser/pension/arbejde-og-pension/medfoertidspension-gl/Sider/default.aspx>. Besøgt den 20-3-2012.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2011

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 11:01 Liversage, A., V. Jakobsen & I.R. Hansen: *"Det var ikke nemt, men jeg klarede det!" Interviewundersøgelse med etniske minoritetskvinder om uddannelse*. 156 sider. ISBN: 978-87-7119-000-7. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 11:02 Filges, T. & H. Holt: *AC-arbejdskraft i den vestlige del af Region Midtjylland. Muligheder og barrierer*. 96 sider. ISBN: 978-87-7119-001-4. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:03 Lausten, M., A.-K. Mølholt, H. Hansen, L.H. Schmidt & M. Aaquist: *Forebyggende foranstaltninger 5-9 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 3*. 184 sider. ISBN: 978-87-7119-002-1. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 11:04 Jacobsen, J. & M. Lindstrøm: *Lokal integration af fortidspensionister*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-003-8. Vejledende pris: 110 kr.
- 11:05 Deding, M. (red.): *Forskning om tvang i misbrugsbehandling. En kortlægning foretaget af SFI Campbell*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-004-5. Netpublikation.

- 11:06 Oldrup, H., M. Lindstrøm & S. Korzen: *Vold mod førskolebørn. Praxis og barrierer for opsporing og underretning*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-005-2. Netpublikation.
- 11:07 Christensen, E.: *Væk fra Grønland. Udsatte grønlandere, der er flyttet til Danmark med deres børn*. 88 sider. ISBN: 978-87-7119-006-9. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:08 Brink Thomsen, L. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2010*. 140 sider. ISBN: 978-87-7119-007-6. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 11:09 Bengtsson, S., H. Hansen & M. Røgeskov: *Børn med en funktionsnedsættelse og deres familier. Den første kortlægning i Norden*. 108 sider. ISBN: 978-87-7119-008-3. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 11:10 Vitus, K. & A.A. Kjær: *PSP-samarbejdet. En kortlægning af PSP-Frederiksberg, Odense, Amager og Esbjerg*. 201 sider. ISBN: 978-87-7119-009-0. Netpublikation.
- 11:11 Graversen, B.K.: *Tættere på arbejdsmarkedet? Om effektmåling af beskæftigelsesindsatsen for ikke-arbejdsmarkedsparate ledige*. 78 sider. ISBN: 978-87-7119-010-6. e-ISBN: 978-87-7119-048-9. Vejledende pris: 70,00 kr.
- 11:12 Andersen, D., R. Thomsen, A.P. Langhede, A.A. Nielsen & A.T. Hansen: *Skolernes samarbejde. Kortlægning af skolernes kontakt med kommunale forvaltninger og andre institutioner*. 249 sider. ISBN: 978-87-7119-011-3. Netpublikation.
- 11:13 Larsen, M., H.B. Bach & L.S. Ellerbæk: *55-70-åriges forbliven på arbejdsmarkedet. Adfærd, forventninger, aftaler og kendskab til regler*. 222 sider. ISBN: 978-87-7119-012-0. e-ISBN: 978-87-7119-045-8. Vejledende pris: 220,00 kr.
- 11:14 Christoffersen, M.N. & I. Hammen: *ADHD-indsatser. En forskningsoversigt*. 129 sider. ISBN: 978-87-7119-013-7. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 11:15 Oldrup, H., S. Korzen, M. Lindstrøm & M.N. Christoffersen: *Vold mod børn og unge. Hovedrapport*. 95 sider. ISBN: 978-87-7119-014-4. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:16 Rostgaard, T., L. Bjerre, K. Sørensen & N. Rasmussen: *Omsorg og etnicitet. Nye veje til rekruttering og kvalitet i ældreplejen*. 207 sider. ISBN: 978-87-7119-015-1. Vejledende pris: 200,00 kr.

- 11:17 Bengtsson, S., W. Alim, H. Holmskov & A. Lund: *Sociale indsatser til mennesker med ADHD. En kortlægning*. 166 sider. ISBN: 978-87-7119-017-5. e-ISBN: 978-87-7119-040-3. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 11:18 T.B. Jakobsen, A.P. Langhede & K. Sørensen: *Lige muligheder – støtte til udsatte børn og unge. Evalueringsrapport 1: Beskrivelse af igangsatte forsøgsprojekter*. 87 sider. ISBN: 978-87-7119-016-8. Netpublikation.
- 11:19 Albæk, K. & L.B. Thomsen: *Er kvinde-fag lavtløns-fag? En analyse af sammenhængen mellem løn og andelen af kvinder i enkelte arbejdsfunktioner*. 97 sider. ISBN: 978-87-7119-018-2. Vejledende pris: 97,00 kr.
- 11:20 Knudsen, L. & T. Egelund: *Effekter af slægtspleje. Slægtsanbragte børn og unges udvikling sammenlignet med plejebørn fra traditionelle plejefamilier*. 161 sider. ISBN: 978-87-7119-019-9. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 11:21 Kofod, J., T.F. Dyrvig, K. Markwardt, N. Lagoni, R. Bille, T. Termansen, L. Christiansen, E.J. Toldam & M. Vilshammer: *Prostitution i Danmark*. 395 sider. ISBN: 978-87-7119-020-5. Vejledende pris: 390,00 kr.
- 11:22 L.B. Thomsen & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse i 2010. Regionale Forskelle*. 68 sider. ISBN: 978-87-7119-021-2. e-ISBN: 978-87-7119-022-9. Vejledende pris: 60,00 kr.
- 11:23 Amilon, A.: *Supplerende arbejdsmarkedspension. Hvorfor vælger eller fravalger førtidspensionister ordningen?* 92 sider. ISBN: 978-87-7119-023-6. e-ISBN: 978-87-7119-024-3. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:24 Christensen, E. & H. Hansen: *Den sociale indsats for børn og unge i Grønland. Kortlægning af aktiviteterne 2011*. 44 sider. ISBN: 978-87-7119-025-0. e-ISBN: 978-87-7119-026-7. Vejledende pris: 40,00 kr.
- 11:25 Lyk-Jensen, S.V., C.D. Weatherall, J. Heidemann, M. Damgaard, & A. Glad: *Soldater før og under udsendelse. En kortlægning*. 190 sider. e-ISBN: 978-87-7119-028-1. Netpublikation.
- 11:26 Ottosen, M.H. & S. Stage: *Dom til fælles forældremyndighed. En evaluering af forældreansvarsloven*. 257 sider. ISBN: 978-87-7119-029-8. e-ISBN: 978-87-7119-030-4. Vejledende pris: 250,00 kr.
- 11:27 Liversage, A. & L.L. Knudsen: *Kvinder i byggefag. En interviewundersøgelse*. 131 sider. ISBN: 978-87-7119-031-1. e-ISBN: 978-87-7119-032-8. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 11:28 Christensen, E. & H. Hansen: *Kalaallit nunaanni meeqqanut inuusut-tunullu isumaginnikkut suliniutit*. 46 sider. ISBN: 978-87-7119-033-5. e-ISBN: 978-87-7119-034-2. Vejledende pris: 40,00 kr.

- 11:29 Lausten, M., A.-K. Mølholt, H. Hansen, K.S. Vammen, L.H. Schmidt & A.-C. Legendre: *Forebyggende foranstaltninger 10-13 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 4.* 184 sider. ISBN: 978-87-7119-036-6. e-ISBN: 978-87-7119-037-3. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 11:30 Bengtsson, S.: *Danmark venter stadig på sin psykiatireform. Et rids af udviklingen de seneste årtier.* 78 sider. ISBN: 978-87-7119-038-0. e-ISBN: 978-87-7119-039-7. Vejledende pris: 70,00 kr.
- 11:32 Oldrup, H.H. & K. Vitus: *Indsatser over for udsatte 0-3-årige og deres forældre. En systematisk forskningsoversigt.* 213 sider. ISBN: 978-87-7119-041-0. e-ISBN: 978-87-7119-042-7. Vejledende pris: 210,00 kr.
- 11:33 Madsen, M.B., S. Jacobsen & S. Jensen: *Socialt bedrageri. Et litteraturstudie.* 100 sider. e-ISBN: 978-87-7119-044-1. Netpublikation.
- 11:34 Christoffersen, M.N., P.S. Olsen, K.S. Vammen, S.S. Nielsen, M. Lausten & J. Brauner: *Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Risiko- og beskyttelsesfaktorer.* 207 sider. ISBN: 978-87-7119-046-5. e-ISBN: 978-87-7119-047-2. Vejledende pris: 200,00 kr.
- 11:35 Olsen, R.F., T. Egelund & M. Lausten: *Tidligere anbragte som unge voksne.* 145 sider. ISBN: 978-87-7119-043-4. e-ISBN: 978-87-7119-051-9. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 11:36 Thomsen, L.B. & J. Høgelund: *Køn, Handicap og beskæftigelse i 2010.* 47 sider. e-ISBN: 978-87-7119-053-3. Netpublikation.
- 11:37 Liversage, A. & T.G. Jensen: *Parallelle retsopfattelser i Danmark. Et kvalitativt studie af privatretlige praksisser blandt etniske minoriteter.* 191 sider. ISBN: 978-87-7119-054-0. e-ISBN: 978-87-7119-055-7. Vejledende pris: 190,00 kr.
- 11:38 Ottosen, M.H., S. Stage & H.S. Jensen: *Børn i deleordninger. En kvalitativ undersøgelse.* 209 sider. ISBN: 978-87-7119-056-4. ISBN: 978-87-7119-057-1. Vejledende pris: 200,00 kr.
- 11:39 Pedersen, M.J., A. Rosdahl, S.C. Winther, A.P. Langhede & M. Lynggaard: *Ledelse af folkeskolerne. Vilkår og former for skoleledelse.* 283 sider. e-ISBN: 978-87-7119-058-8. Netpublikation.
- 11:40 Espersen, L.D., M. Eiberg & D. Andersen: *Væje til ungdomsuddannelse 2. Kvalitative interview med skoleledere, lærere, elever og UU-vejledere.* 169 sider. e-ISBN: 978-87-7119-060-1. Netpublikation.
- 11:41 Nielsen, L.P. & P.S. Olsen: *11-åriges trivsel og risiko. Statistiske analyser af 11-åriges trivsel.* 115 sider. ISBN: 978-87-7119-061-8. e-ISBN: 978-87-7119-062-5. Vejledende pris: 110,00 kr.

- 11:42 Thuesen, F., M.K. Tørslev & T.G. Jensen: *Rekruttering og fastholdelse af højtuddannet arbejdskraft. Danmark, Norge, Holland, Storbritannien og Canada*. 244 sider. ISBN: 978-87-7119-063-2. e-ISBN: 978-87-7119-064-9. Vejledende pris: 240,00.
- 11:43 Thomsen, L.B., H. Holt, S. Jensen & F. Thuesen: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2011*. 194 sider. ISBN: 978-87-7119-065-6. e-ISBN: 978-87-7119-066-3. Vejledende pris: 190,00 kr.
- 11:44 Bengtsson, S. & D.L. Stigaard: *Aktuel skandinaviske og britiske handikapforskning. En kortlægning af miljøer*. 318 sider. ISBN: 978-87-7119-067-0. e-ISBN: 978-87-7119-068-7. Vejledende pris: 310,00 kr.
- 11:45 Lauritzen, H.H., B. Boje-Kovacs & L. Benjaminsen: *Hjemløshed i Danmark 2011. National kortlægning*. 148 sider. ISBN: 978-87-7119-069-4. e-ISBN: 978-87-7119-070-0. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 11:46 Stigaard, D.L.: *Fra hjemløshed til egen bolig. Et interviewstudie blandt tidligere hjemløse*. 68 sider. e-ISBN: 978-87-7119-071-7. Netpublikation.
- 11:47 Andersen, S.C. & S.C. Winter (red.): *Ledelse, læring og trivsel i folkeskolerne*. 164 sider. ISBN: 978-87-7119-072-4. e-ISBN: 978-87-7119-073-1. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 11:48 Holt, H. & M. Larsen: *Kønsopdelt lønstatistik og redegørelse om lige løn. Evaluering af loven*. 118 sider. e-ISBN: 978-87-7119-074-8. Netpublikation.
- 11:49 Brauner, J., P.S. Olsen & T. Egelund: *Muligheder for Dokumentation af anbringelser. En gennemgang af målemetoder*. 168 sider. ISBN: 978-87-7119-076-2. e-ISBN: 978-87-7119-077-9. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 12:01 Lyk-Jensen, S.V., A. Glad, J. Heidemann & M. Damgaard: *Soldater efter udsendelse. En spørgeskemaundersøgelse*. 117 sider. e-ISBN: 978-87-7119-075-5. Netpublikation.
- 12:02 Lausten, M., H. Hansen, A.-K. Mølholt, K.S. Vammen & A.-C. Legendre: *Forebyggende foranstaltninger 14-17 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 5*. 235 sider. ISBN: 978-87-7119-078-6. e-ISBN: 978-87-7119-079-3. Vejledende pris: 230,00 kr.
- 12:03 Rostgaard, T., T.N. Brunner & T. Fridberg: *Omsorg og livs kvalitet i plejeboligen*. 150 sider. ISBN: 978-87-7119-080-9. e-ISBN: 978-87-7119-081-6. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:04 Mølholt, A.-K., S. Stage, J.H. Pejtersen & P. Thomsen: *Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling*. 222 sider.

- ISBN: 978-87-7119-082-3. e-ISBN: 978-87-7119-083-0. Vejledende pris: 220,00 kr.
- 12:05 Ellerbæk, L.S. & A. Høst: *Udlejningsredskaber i almene boliger. En analyse af brugen og effekterne af udlejningsredskaber i almene boligområder.* 258 sider. ISBN: 978-87-7119-084-7. e-ISBN: 978-87-7119-085-4. Vejledende pris: 250,00 kr.
- 12:06 Høgelund, J.: *Effekter af den beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte. En litteraturoversigt.* 112 sider. e-ISBN: 978-87-7119-086-1. Netpublikation.
- 12:07 Rasmussen, P.S. & P.S. Olsen: *Positiv adfærd i læring og samspil (PALS). En evaluering af en skoleomfattende intervention på 11 pilotskoler.* 159 sider. ISBN: 978-87-7119-087-8. e-ISBN: 978-87-7119-088-5. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:08 Fridberg, T. & M. Damgaard: *Frivillige i hjemmeværnet 2011.* 120 sider. ISBN: 978-87-7119-089-2. e-ISBN: 978-87-7119-090-8. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 12:09 Lyk-Jensen, S.V., J. Heidemann & A. Glad: *Soldater – før og efter udsendelse. En analyse af motivation, økonomiske forhold og kriminalitet.* 164 sider. e-ISBN: 978-87-7119-091-5. Netpublikation.
- 12:10 Bengtsson, S.: *Vækstfaktorer på det specialiserede socialområde.* 120 sider. ISBN: 978-87-7119-092-2. e-ISBN: 978-87-7119-093-9. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 12:11 Dines, A., V. Jakobsen, V.M. Jensen, S.S. Nielsen, S., K.C.Z. Pedersen, D.S. Petersen & K.M. Thorsen: *Indsatser for tosprogede elever. Kortlægning og analyse.* 162 sider. e-ISBN: 978-87-7119-094-6. Netpublikation.
- 12:12 Christensen, E.: *Nakuusa – vi vil og vi kan. En opfølgning på Youth Forum i Ilulissat 2011.* 48 sider. e-ISBN: 978-87-7119-096-0. Netpublikation.
- 12:13 Christensen, E.: *Nakuusa – piumavugut saperatalu. 2011-mi ilulissani Youth Forum pillugu nangitsineq.* 50 sider. e-ISBN: 978-87-7119-097-7. Netpublikation.
- 12:14 Larsen, M. & L.S. Ellerbæk: *Evaluering af jobplanen. Nuværende og kommende pensionisters kendskab til og betydning af reglerne for at arbejde.* 111 sider. ISBN: 978-87-7119-e-ISBN: 978-87-7119-
- 12:16 Ottosen, M.H. & S. Stage: *Deleborn i tal. En analyse af skilsmissebørns samvær baseret på SFI's børneforløbsundersøgelse.* 111 sider. ISBN:

978-87-7119-104-2. e-ISBN: 978-87-7119-105-9. Vejledende pris: 110,00 kr.

- 12:17 Nilsson, K. & H. Holt: *En vurdering af arbejdsskadestyrelsens fastholdelsescenter. Kommuner, fagforeningers, arbejdsgiveres og forsikringssekskabers erfaringer med fastholdelsescentret.* 89 sider. ISBN: 978-87-7119-106-6. e-ISBN: 978-87-7119- 107-3. Vejledende pris: 80,00 kr.

EVALUERING AF JOBPLANEN

NUVÆRENDE OG KOMMENDE PENSIONISTERS KENDSKAB TIL OG BETYDNING AF REGLERNE FOR AT ARBEJDE

I 2008 blev Jobplanen indført. Formålet var at skaffe mere arbejdskraft i Danmark, bl.a. ved at fastholde ældre på arbejdsmarkedet. Denne rapport handler om de initiativer i Jobplanen, der er blevet indført for at øge arbejdsudbuddet blandt ældre over 65 år og førtidspensionister (på den gamle ordning).

Jobplanen skulle bl.a. gøre det mere attraktivt at arbejde for personer over 65 år ved at give folkepensionister et ekstra bundfradrag på 30.000 kr. og nedsætte beskæftigelseskravet ved opsat pension. Desuden blev førtidspensionister sikret retten til deres pension, uanset hvor meget de arbejdede.

I rapporten konkluderes det, at kun meget få personer over 65 år mener, at reglerne i Jobplanen har væsentlig betydning for om og hvor meget de arbejder. Jobplanen ser ud til at have haft større betydning for førtidspensionisterne (på den gamle ordning). Det står samtidig klart, at meget få kender til reglerne. Til gengæld viser undersøgelsen, at mange alligevel arbejder, selv om de ikke kender til reglerne.

Undersøgelsen er bestilt og betalt af Social- og Integrationsministeriet.